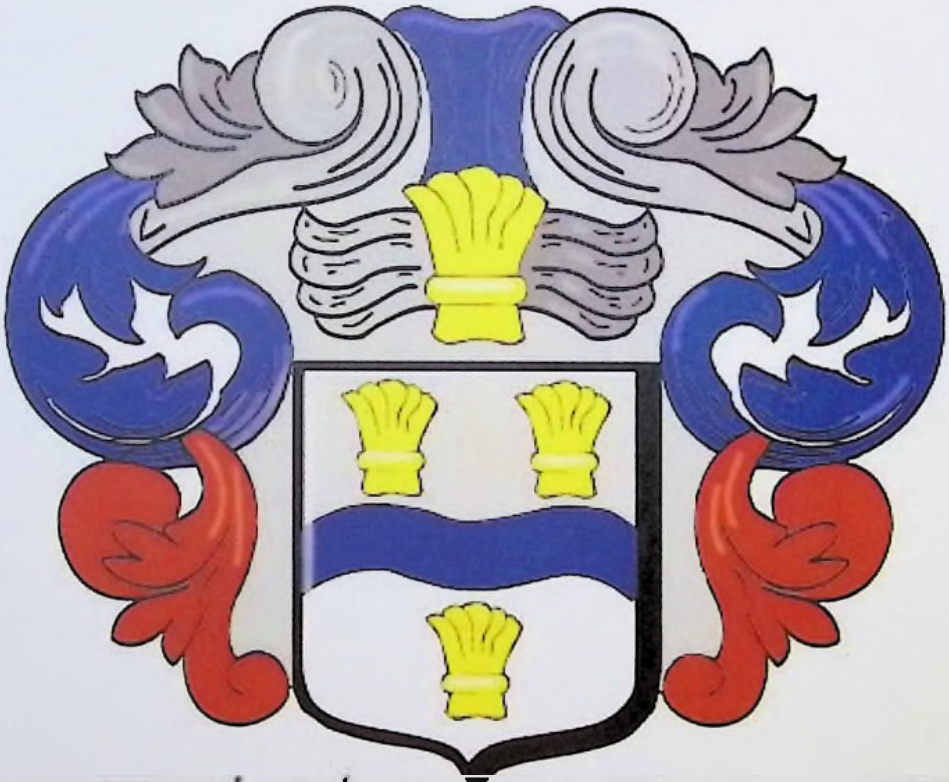
DAVIDSFONDS
Wuustwezel

GEMEENTE
WUUSTWEZEL

WESALIA II

Heemkundige kring Wuustwezel

IG 12 m 3-4

Inhoudsopgave

1. Voorwoord - 2 -
2. Het wapenschild van de familie van Beeck. Een logo voor Wesalia II - 3 -
3. Lourdesgrot te Gooreind. Kleinschalig niet beschermd waardevol onroerend erfgoed in openbaar bezit krijgt steun van de provincie - 5 -
4. Bredabaan 1811-2011 - 26 -
5. De burgerlijke stand onder het Frans bewind. Republikeinse kalender deel 2 - 27 -
6. Nacht van de Geschiedenis - 29 -
7. Migratie vanuit Wuustwezel en Loenhout. Antwerpse ambachtsarchieven als genealogische bron - 30 -
8. Erfgoeddag 2011: 'Armoe troef' - 38 -
9. Wie niets doet, doet niets verkeerd - 39 -
10. Verslag Algemene Ledenvergadering 13 oktober 2010 - 40 -

Iedere auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van zijn bijdrage.
Niets in deze uitgave mag worden gereproduceerd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Verantwoordelijke uitgever: Wesalia II, Gasthuisdreef 6 c, 2990 Wuustwezel
Eindredactie: Jan De Meester

Beste leden en lezers,

Met plezier stellen wij de tweede editie van ons tijdschrift 'nieuwe stijl' voor. We hebben geprobeerd om weer een zo gevarieerd mogelijk aanbod te geven op een veertigtal bladzijden. Jullie zullen wellicht gemerkt hebben dat op de cover van ons tijdschrift het nieuwe logo van Wesalia II prijkt. Eigenlijk is dit geen nieuw logo, daar dit logo ook reeds op de cover van de voorbije tien jaargangen van het tijdschrift van onze heemkundige kring geprijkt heeft. Het enige verschil is dat nu het logo met heraldische kleuren ingekleurd is geworden door Vera Smeulders, zus van ons bestuurslid Harry Smeulders. Op vraag van vele lezers zullen wij in een eerste artikel een beetje meer uitleg geven bij het logo dat het wapenschild was van de familie van Beeck, een bekende Wuustwezelse familie.

In de loop van 2009 heeft de gemeente Wuustwezel de Lourdesgrot in Gooreind laten restaureren. Naar aanleiding van dit evenement werd aan Wesalia II gevraagd om in het kort de geschiedenis van dit Wuustwezelse erfgoed te schetsen. Deze geschiedenis zou dan dienen als basis voor de brochure die naar aanleiding van de inhuldiging van de gerestaureerde grot aan de aanwezigen uitgedeeld zou worden. Stan Dirven heeft de taak op zich genomen om de ontstaansgeschiedenis van de Lourdesgrot te schetsen en kwam daarbij tot de vaststelling dat er eigenlijk weinig geweten is over de bouw van de grot en de voorhistorie hiervan. Meer was uiteraard niet nodig om Stan prikkelen en doortastend als hij is, nam Stan zich voor om voor eens en altijd de geschiedenis van de Lourdesgrot op papier te zetten. In dit tijdschrift vindt u het resultaat van het onderzoekswerk van Stan. In verschillende stappen beschrijft de auteur hoe de grond waarop de grot gebouwd staat in verschillende handen kwam en hoe de grot en grond waarop zij gebouwd staat uiteindelijk in handen kwam van het huidige OCMW. Bovendien maakt Stan de lezer duidelijk waarom de grot gerestaureerd *moest* worden.

Als doorgewinterde genealoog weet Jan Koyen als geen ander dat het belangrijk is om correcte data te gebruiken. Wie had gedacht dat, nadat het Concilie van Trente resoluut korte metten had gemaakt met de paas- en de kerststijl en de gregoriaanse kalender terug als standaard naar voor was geschoven, de problemen met de verschillende kalenderhanteringen uit de weg waren geruimd, kwam bedrogen uit. Tijdens de Franse aanwezigheid in onze gewesten op het einde van de achttiende en het begin van de negentiende eeuw, voerden de Fransen een nieuwe kalender in – de Republikeinse kalender – die in officiële documenten gehanteerd werd. De tiendagenweek werd een feit en nieuwe benamingen voor maanden en dagen werden gehanteerd. Jan Koyen loodst ons in zijn bijdrage doorheen deze kalender. Ondergetekende heeft ook een bijdrage geleverd dat enerzijds voor genealogen een hulpmiddel aanreikt om geëmigreerde Wuustwezelnaars op te sporen en anderzijds een stukje ambachtsgeschiedenis wis meegeven. Walter Liégeois tenslotte is in zijn pen gekropen om een stukje geschiedenis van Gooreind te 'herschrijven'. In het boek *Mannen van Wezel* van Staf Goris heeft hij enkele fouten ontdekt die hij via ons ledenblad wil rechtzetten.

De 'gaten' tussen de artikels zullen opgevuld worden met aankondigingen voor de Erfgoeddag en de Nacht van de Geschiedenis die in de loop van volgend jaar in Wuustwezel zullen plaatsvinden. Tevens geven we een kort verslag van de geslaagde Algemene Ledenvergadering van afgelopen oktober. Het bestuur wenst alle lezers en leden veel leesplezier toe, maar eerst en vooral zeker de beste wensen voor het volgende jaar.

Jan De Meester

Het wapenschild van de familie van Beeck. Een logo voor Wesalia II.

door Jan De Meester

Zoals we reeds in ons voorwoord hebben vermeld, heeft Wesalia II er voor gekozen om het wapenschild van de familie van Beeck als logo te hanteren, en dit in navolging van de oprichters van de 'eerste' Wesalia in 1926. Tien jaar lang heeft het zwart-witte wapenschild eveneens geprijkt op het voorblad van het ledenblad van Wesalia II, vergezeld van de leuze van de Peter van Beeck (1616-1617), de eerste telg van de familie die op 28 oktober 1632 in Wuustwezel kwam wonen om er nog later secretaris te worden van de heerlijkheid Wuustwezel en Westdoorn. Als leuze hanteerde Peter van Beeck *non est mortale quod opto*, hetgeen betekent *ik hou me niet op met het sterfelijke*. De stichters van Wesalia konden zich wel vinden in deze leuze en zij prijkte dan ook samen met het wapenschild op het voorblad van hun tijdschrift. Hieronder vindt u het wapenschild zoals ze bewaard is gebleven op de grafzerk van Peter van Beeck op het hoogkoor in de kerk van Wuustwezel.

Wapenschild van de familie van Beeck

Wat de familie van Beeck toch wel bijzonder maakt, is dat gedurende drie eeuwen het ambt van secretaris van de heerlijkheid Wuustwezel en Westdoorn en later van de gemeente Wuustwezel bijna onafgebroken in de familie gebleven is.[1] Bovendien hebben leden van de familie van Beeck steeds belangrijke functies bekleed in de heerlijkheid en daarbuiten. Er was daarbij sprake van advocaten, notarissen, rechters, schouten, schepenen, priesters, etc.... Maar waar kwam de familie van Beeck vandaan en wat is de oorsprong en de betekenis van hun wapenschild?

Zeker is dat de familie haar oorsprong vindt in het aloude hertogdom Brabant. In het noorden van het hertogdom was er reeds sprake van de familie van Beeck in 1292. De familie moet zich op een bepaald moment in twee stammen gesplitst hebben. Eén tak van de stam bleef in wat wij het huidige Noord-Brabant wonen en leverde zeker meiers en rentmeesters aan de beroemde abdij van Thorn, een klooster dat in de loop van de

[1] Voor een volledige geschiedenis van de familie van Beeck , zie Peeters, K.C., 'De familie van Beeck te Wuustwezel, 1636-1936', in: *Wesalia Jaarboek*, 10, 1936, pp. 50-93.

twaalfde eeuw was uitgegroeid tot een zelfstandig abdijvorstendom binnen het Heilig Roomse Rijk. De meiers en schouten van dit vorstendom, dat zeer vele pachthoeven bezat in het noorden van het hertogdom Brabant, bekleedden dus een zeer belangrijke positie en hadden het recht om de hoge rechtspraak te voeren. Een andere tak van de stam wordt beschouwd als de Wuustwezelse tak van de familie van Beeck. Tengevolge van de oorlogen op het einde van de zestiende eeuw verliet deze tak de baronie van Breda om zich eerst nabij Weelde te vestigen en daarna in Wuustwezel. Ene Dirk van Beeck huwde rond 1615 in Weelde met Catharina Huybrechts. Zij woonden in de streek tussen Weelde en Poppel. Hun oudste zoon, Peter, geboren in 1616, kwam zoals gezegd in 1632 in Wuustwezel wonen, waar hij als klerk in dienst trad bij de toenmalige secretaris. In het jaar 1636 werd Peter van Beeck secretaris van Wuustwezel.

Beide takken van de familie van Beeck voerden een verschillend wapenschild, weliswaar met zeer veel gelijkenissen. Het wapen van de Noord-Brabantse tak vertoont een in zilver blauwe golvende balk, vergezeld met drie zwarte liggende vissen. De dekkleden zijn blauw en zilver. Het helmteken vertoont een staande vis met de kop omhoog. Het devies luidde: *Crescit ab undis* (ontstaan uit de golven). Het wapen van de Wuustwezelse tak bestaat uit een in zilver blauwe golvende balk, vergezeld van drie rechtstaande graanschoven. De dekkleden zijn blauw en zilver en het helmteken vertoont een staande graanschoof.

Hoe moet het wapenschild van de Wuustwezelse tak van de familie van Beeck verklaard of geïnterpreteerd worden. Elk wapen heeft immers een duidelijke betekenis. Het eerste dat opvalt is dat we te maken hebben met een zogenaamd 'sprekend wapen'. Dit betekent dat een afbeelding in het wapenschild verwijst naar de naam van de drager ervan. In ons geval is dit duidelijk: midden op het wapenschild kabbelt een rustige beek, hetgeen in de heraldiek eveneens symbool staat voor nederig en plattelands welzijn of voor de tijd die rustig voorbijgaat. De beek verwijst uiteraard ook naar de achternaam van de familie die het wapenschild voert, namelijk van Beeck, vandaar het 'sprekend schild'. Op de oevers van de beek staan drie rechtstaande graanschoven. De betekenis hiervan is niet duidelijk. In de heraldiek wordt vaak gebruik gemaakt van graan- of korenschoven die duiden op het agrarische karakter van de woonplaats van de schilddrager. K.C. Peeters heeft het een beetje poëtischer geformuleerd. Hij vermoedde dat er op de oevers van de beek weelderig gras gestaan moet hebben dat daarna in drie stevige koren(!!)bussels geboden was. Dit stond voor hem symbool voor de vlijtige werkzaamheid van de bewoners van Wuustwezel. Wat er ook van zij, het bestuur van Wesalia II vindt dat het ingekleurde wapen van de familie van Beeck zeker mooi genoeg is om als logo op het voorblad van ons ledentijdschrift te prijken.

LOURDESGROT TE GOOREIND

Kleinschalig niet beschermd waardevol onroerend erfgoed in openbaar bezit krijgt steun van de provincie.

door Stan Dirven

Het provinciebestuur ondersteunt al jaren de restauratie en het onderhoud van kleinschalig, niet beschermd waardevol onroerend erfgoed in openbaar bezit. De restauratie of het onderhoud laat echter te wensen over. Door deze niet beschermde waardevolle gebouwen aan hun lot over te laten, gaat het waardevol karakter van die gebouwen vaak verloren. Het onderhoud of de herstelling van die niet beschermde gebouwen vraagt immers een extra inspanning die heel wat kosten met zich meebrengen. Het OCMW Wuustwezel diende door middel van onderstaand schrijven een gemotiveerd aanvraagdossier in voor de restauratie van de grot van O.-L.-V. van Lourdes te Gooreind Wuustwezel bij "Provincie Antwerpen, Departement Cultuur, Dienst Erfgoed".

O.C.M.W. Wuustwezel
Gasthuisstraat 11
2990 Wuustwezel

Provincie Antwerpen
Departement Cultuur, Dienst Erfgoed
Koningin Elisabethlei 22
2018 ANTWERPEN

Geachte:

Betreft: Aanvraag subsidie kleinschalig, niet –beschermd waardevol

onroerend erfgoed in openbaar bezit.
Project: restauratie grot van O.-L.-V. van Lourdes te Gooreind (Wuustwezel)

In bijlage kan u een gemotiveerd aanvraagdossier vinden voor ons project, met name de restauratie van de grot van O.-L.-V. van Lourdes te Gooreind (Wuustwezel).

Wij hopen dat ons project in aanmerking komt voor subsidiëring. Voor verdere vragen of toelichting betreffende dit dossier, aarzel niet ons te contacteren.

Met alle achting,

NAMENS DE RAAD VOOR MAATSCHAPPELIJK WELZIJN

De Secretaris, De Voorzitter,

(F. Remy) (M. Van Gils)

Wie de geschiedenis van Gooreind wil schrijven, dient geen eeuwen terug te gaan in de tijd. De geschiedenis van Gooreind is immers van recente datum. Wat nu Gooreind is, was tot in de 18de eeuw niet veel meer dan een ruwe wildernis bestaande uit heidevlakten en vennen. Enkele kleine boeren woonden en werkten ter hoogte van Oud -Gooreind,(meestal *Boeren-Gooreind* genoemd), Klein-Gooreind , Akkerveken en Noordheuvel. Deze gehuchtjes waren gelegen aan het einde van de *Goren*, een moerassige streek waar biezen, riet en schrale dennenboompjes groeiden. Het grondgebied van Gooreind was voor het grootste gedeelte eigendom van de gemeente. De gronden werden later verkocht aan rijke families – grootgrondbezitters – die het inrichtten als verblijf. Verder heeft de aanleg van de Bredabaan voor de ontwikkeling van deze streek gezorgd.

Wuustwezel was gelegen halverwege de twee belangrijke steden Antwerpen en Breda. De afstand tussen Antwerpen en Breda bedroeg ongeveer twee dagmarsen. Te Wuustwezel was de herberg *Den dobbelen Arendt* de overnachtingplaats voor doortrekkende troepen en reizigers. De oude verbindingsweg bestond uit zandwegen. Men noemde die wegen *heirbanen*. Deze heirbaan liep langs hotel Dennenhof, dwars door het *goed van Koch*, de huidige Oude Baan , Oud-Gooreind, Akkerveken, Sint-Willebrordusstraat, Baan, Kruisweg, Braken, Tereik en dan de Belgisch-Nederlandse grens over. Langs die wegen waren hier en daar rustplaatsen. Ze werden door de mensen *schors* genoemd. Zo was er een schors in het domein Koch aan het Rietven. Ze was eigendom van de gemeente. Aan de schorsen konden de reizigers eveneens koopwaren verhandelen.

Begin 1800 vormde de aanleg van de Bredabaan, rijksweg nr. 1, het startschot voor de ontginning van de heidegrond. Napoleon wilde immers Parijs verbinden met alle Europese hoofdsteden en daarom werden plannen gemaakt voor nieuwe verbindingswegen. Om Parijs met Amsterdam te verbinden moest er een steenweg komen van Brasschaat naar Breda. De inwoners van Wuustwezel spraken vol geestdrift over de toekomstige baan, maar waar zou of moest die komen? Ook Kalmthout wilde wel zo'n weg door het dorp, maar Wuustwezel kreeg echter voorrang. Maar daarmee was de zaak nog niet geklonken. Dorp en Kruisweg waren allebei even belangrijke kruispunten. Elk van de twee partijen wilde de baan in haar voordeel zien aanleggen. Eindelijk werd een besluit genomen: de baan zou zo dicht mogelijk bij de dorpskerk aangelegd worden. De gemeente moest daarbij zorgen voor de ophoping van de laaggelegen gronden.

Na de aanleg van de nieuwe weg kocht Jean, François, Joseph Mertens, *maître de la poste à chevaux à Anvers*, 100 ha. heide van de gemeente. Hij zou er de paardenpost oprichten. De eigendom lag langs beide zijden van de Bredabaan tussen de huidige Arthur Boelstraat – Bosduinstraat en de Grotstraat. Hij bouwde er zijn paardenpost rechtover de huidige Theo Verellenlaan. Hij had daar 20 paarden ter zijner beschikking, evenals 3 postiljons, een reservepostiljon en 2 koetsen. Bij aankoop van de 100 ha. heidegrond werd de verplichting toegevoegd om die heidegrond te ontginnen.

CONCIERGEWONING VAN HET "POSTERIJHOF" VAN T. VERELLEN

De verkoop van bouwgronden langs de Bredabaan kon beginnen. Maar voor Gooreind vlotte die verkoop niet echt. Volgens de kadasterplannen stonden er in de periode 1834-1835 nog maar 8 huizen. De reden hiervoor was het feit dat bijna de hele streek in bezit was van grootgrondbezitters.

Volgens landmeter B. Van Gastel was er in Gooreind in 1835 sprake van de volgende eigendommen:

1 – Gemeentebestuur Wuustwezel: 230 ha.
2 – De heer Tassaert: 156 ha.
3 – De heer Locke: 141 ha.
4 – De heer Mertens: 93 ha.
5 – Burgemeester De Vinck van Wuustwezel: 77 ha.
6 – De heer Cassiers: 56 ha.
7 – Godshuizen Antwerpen: 39 ha.
8 – Gemeente Kalmthout: 24 ha.

Het zou duren tot na de tweede wereldoorlog vooraleer de echte verandering zou plaatsvinden. Maar wat gebeurde er in de tussenliggende periode?

Koopman Josephus Reyniers – Vrancken uit Antwerpen kocht op 06/10/1845 (akte notaris Gheysens) van August Carlier, *conducteur de diligences* een eigendom van 33 ha. 2 a. 15 ca. Daarop stond een huis dat in 1836 door Carlier was gebouwd. De heer Josephus Reyniers liet in 1848 twee aanpalende huizen bouwen ter vervanging van het huis dat de heer Carlier had gebouwd. In 1859 bouwde hij een hoeve in de Engelse Rijtweg nr. 1. De heer Josephus Reyniers kocht regelmatig een stuk grond bij. Dat maakte dat hij in 1877 al 97 ha. eigendom bezat te Gooreind. Door een akte van verkoop (akte notaris Gheysens van 09/10/1877 en door erfenis (30/10/ 1877)), kwam de eigendom in handen van zijn neef Hyppolite Janssens - de Burges uit Brussel. De Heer Janssens vormde de huizen van Reyniers om tot één complex en bouwde in 1881 de portierswoning gelegen aan de Bredabaan nr. 735.

In 1883 werd Henricus Amandus Blöte – Janssens (akte notaris Gheysens van 28/09/1883) de nieuwe eigenaar en tevens bewoner. Blöte verkocht regelmatig percelen van zijn eigendom. Wij nemen daaruit **VERKOOP Nr. 25** van 21/03/1900. Henri Armand Blöte verkocht daarbij een deel van zijn eigendom te Gooreind aan de gezusters Marie en Cecile Belpaire

Wij volgen de akte van verkoop:

Voor ons Emilius van Nueten, notaris ter residentie Loenhout en in de tegenwoordigheid van nagenoemde getuigen is gekomen:
De Heer Henri Armand Blöte, wisselagent en eigenaar, wonende te Brussel, Zandkuil nr. 20. Welke comparant verklaart bij deze te verkopen, af te staan en over te dragen onder vrijwaring als narecht en voor vrij, zuiver en onbezwaard van alle schulden, inschrijvingen, voorrechten en rechten van hypotheek hoegenaamd aan mejuffrouw Maria Belpaire, zonder beroep, wonende te Antwerpen , Markgravelei nr.44, van de ene helft en aan Madame Mansion, geboren Cecile Belpaire, zonder beroep, echtgenote van de heer Paul Mansion, hoogleraar aan de Hogeschool van Gent en wonende aldaar, Predikherenlei 6, voor de onverdeelde wederhelft, voor welke beide koopsters hier is tegenwoordig en aanneemt d' heer Isidoor Jozef Duvivier, bijzonder secretaris te Antwerpen wonende, Markgraevelei 207, krachtens twee volmachten verleden voor de notaris Gheysens te Antwerpen, de ene op negen maart en de andere op zes maart laatstleden, welke beide volmachten aan deze akte zullen gevoegd blijven:

WAT WERD ER VERKOCHT?

Eenen eigendom gestaan en gelegen te Wuustwezel op het Gooreind, bestaande uit woonhuis met bouw- en weilanden, dreef en schaarbosch, ten kadaster bekend Wijk G nummers 458, 458a/2, 458b/2; 388; 389; 390c en 391; samen groot negen hectaren eenentwintig aren tachtig centiaren, palende zuidwest de straat, zuidoost de steenweg van Antwerpen naar Breda, noordoost Gravin du Chastel de la Howardries, voorts Leys, Frans Leenaerts, Frans Augustijns en Jacobs. Zoo en gelijk vooromschreven eigendom ter plaatse gelegen is en zich uitstrekt zonder enige uitzondering noch voorbehouding.

EIGENDOMSBEWIJZEN

Vooromschreven goederen komen de verkoper toe aan dezelve te hebben aangekregen van den heer Hippolyte Janssens de Burges te Brussel bij akte van koop en verkoop verleden voor de notaris Gheysens te Antwerpen op achtentwintig september achttienhonderd drij en tachtig, overgeschreven ten kantore van hypotheek-bewaring te Antwerpen op elf october volgende Deel 1517 nr. 15.

De Heer Janssens de Burges was eigenaar van zelve goederen voor de naakten eigendom, behalve de nummers 388 en 389, van dezelven te hebben aangekocht van de Heer Joseph Reyniers - Vrancken te Antwerpen bij akte verleden voor selven notaris Gheysens op negen october achttienhonderd zevenenzeventig, overgeschreven ten kantore van hypotheekbewaring te Antwerpen de zestiende der zelfven maand Deel 1197 nr.2, en voor het vruchtgebruik tengevolge van het overlijden van zelven Heer Reyniers -Vrancken, voorgevallen te Antwerpen in de nacht van negenentwintig tot dertig oktober achttien honderd zevenenzeventig; en van de parcelen nummers 388 en 389 om dezelven te hebben aangekocht als volgt: de nr. 388 van Adriaan Aertsen te Wuestwezel bij akt verleden voor de notaris Gheysens voornoemd op eenentwintig november achttienhonderd negenenzeventig, overge-schreven ten kantore van

hypotheekbewaring van Antwerpen op negen december volgende Deel 1306 nr.17 en de nr. 389 van Frans Augustijns te Wuustwezel op zelven eenentwintig November achttienhonderd negenenzeventig, overgeschreven ter zelven kantore van hypotheekbewaring op zestien December volgende deel 1307 nr. 22.

VOORWAARDEN DER VERKOPING

1 - Vooromschreven eigendom wordt verkocht in de staat en gelegenheid waarin dezelven zich thans bevindt, zonder dat de koopsters uit hoofde van gebrek aan maat en oppervlakte of anderszins enige klacht of vordering zullen kunnen doen gelden.

2 – Hij wordt ook verkocht met alle de zichtbare en onzichtbare, heerschende en lijdende rechten en dienstbaarheden, waarmede dezelfde zouden kunnen bevoor- of benadeeld wezen, vrij aan de koopsters de ene te doen gelden en uit te oefenen en zich tegen de andere te veiligen en te vrijwaren, doch alles ter hunne bijzondere kost, last en gevaar en zonder tussenkomst noch verantwoordelijkheid van de verkoper.

3 – Alle openbare lasten zijn voor rekening der koopsters van af één januari negentienhonderd.

4 – De volgende gedeeltes zijn mondelings en lastvrij verhuurd van jaar tot jaar als volgt: De nummers 458a/2, 458b/2 en vier en half hectare land van nummer 458 (bij G) zeg: aan Petrus Janssens te Wuestwezel mits 150 franken 's jaars betaalbaar per zes maanden op één januari en één juli van ieder jaar;
De nummers 388 en 389 aan Paulus Van Velthoven te Wuestwezel mits vijfenzestig franken 's jaars, betaalbaar en vervallend jaarlijks op één oktober;
De nummers 390c en 391 aan Louis Van Elsacker te Wuestwezel mits zestig franken 's jaars, betaalbaar en vervallende jaarlijks op één oktober.
Circa een hectare weiland van nummer 458 aan Petrus Joannes Van den Heuvel te Wuestwezel mits tachtig franken 's jaars, vervallende en belastbaar jaarlijks op één februari.
Circa een hectare weiland van zelfde nummer 458 aan Louis Van Elsacker en Louis Cornelissen te Wuestwezel, samen mits tachtig franken 's jaars ingegaan en betaalbaar jaarlijks op één october;
En het overig deel van nummer 458 is onverhuurd.
De koopsters zullen van hun aangekochte in genot en gebruik komen als volgt: van het verhuurde met heden dato dezer en van het overig bij middel van het ontvangen der huurgelden met de eerste vervaldagen en welke respectief zijn ingegaan met één oktober, één januari en één februari laatstleden.
Verders worden de koopsters (???) in alle de rechten en plichten van den verkoper tegenover de huurders; zullende zij met deze laatste na goed dunken handelen, doch zonder tusschenkomst noch verantwoordelijkheid van den verkoper.

5 – Daarenboven is dezen aankoop gedaan en aangenomen om en mits de som van zeventienduizend en vijfhonderd franken, welke som de heer verkoper bekent en verklaart bij het passeren dezer, door tussenkomst van de heer comparant aann-men van de koopsters ontvangen te hebben in waardes ten zijne volle genoegen, waarover deze mede is dienend als finiale kwitantie en opdracht.

6 – En mits het vorengaande verklaart de verkoper aan de koopsters af te staan alle de rechten en titels van eigendom die hij tot de bij daar verkochte goederen was hebbende; willende dat zij daarvan in het bezit gesteld en gehandhaafd worden daar en zo het behoort.

7 – De kosten dezer zijn voor rekening van de koopsters.

8 – Tot uitvoering dezer kiezen partijen domicilie ten kantore van den notaris Van Nueten te Loenhout.

Waarvan akt is aldus gedaan en gepasseerd te Wuestwezel .
Datum als voren, in de tegenwoordigheid van de heer Louis Seghers, herbergier en Eugeen Peeters, landbouwer, beiden inwoners van Wuestwezel, als getuigen.
En na gedane voorlezing aan de comparanten, hebben dezen met de getuigen en ons notaris getekend:
A. Blöte I.J. Duvivier L. Seghers E. Peeters
E. Van Nueten,
Notaris

Geregistreerd, twee bladen zonder verzending te Brecht den twee&twintig Maart negentien honderd, deel 88 Blad 72 r 2. Ontvangen negenhonderd twee&zestig franken, vijftig centiemen. De ontvanger, onleesbaar

Volmacht I Maart 1900

Voor Meester Fredericus Augustus Ghysens, notaris te Antwerpen is gekomen: Mejuffrouw Maria Belpaire, zonder beroep, wonende te Antwerpen, Markgraevelei Nr. 44
Welke comparante verklaart bij deze volmacht te geven aan de heer Isidoor Joseph Duvivier, bijzonder secretaris, te Antwerpen wonende Markgraevelei 207 .
Ten einde voor haar en in hare naam en gezamenlijk met haar zuster Madame Mansion, geboren Cecile Belpaire, ieder voor de helft, te kopen van de Heer Armand Blôte, wisselagent wonende te Brussel: Eenen eigendom gelegen te Wuestwezel op het Gooreind, bestaande uit woonhuis, bouw- en weilanden, dreef en schaarbosch, ten kadaster bekend WIJK G nummers 458, 458a/2, 458b/2, 388, 389 , 390/c, 391 voor een totale grootte van negen hectaren, eenentwintig aren tachtig centiaren en dit mits de geheele som van zeventienduizend vijfhonderd franken. Zelven aankoop de doen onder de voorwaarden die de machthebber zal goedvinden, de tijdstippen van in gebruik en in genottreding te bepalen, de koopsom dadelijk te voldoen en ervan kwitantie te vragen.
Diensvolgens alle akten aan te gaan en te tekenen, woonstede te kiezen en te doen verrichten al wat zal noodig wezen.

Waarvan akte in brevet.
Gedaan en verleden te Antwerpen, het jaar negentienhonderd den zesden Maart.
In bijwezen van de heren Josephus Dirix en Carolus Aloïsius Dirix, drukkers, beiden wonende en gehuisvest te Antwerpen hiertoe aangezochte getuigen.
Na gedane voorlezing aan de comparante, heeft deze met de getuigen en ons notaris getekend.

M. E. Belpaire Jos Dirix Charles Dirix
Lud. Gheysens

Geboekt te Antwerpen (zuid)
Den zevende maart 1900
Deel 111 Blad 547 Vak 4
Blad zonder verzending
Ontvangen twee franken zeventig centiemen.
De ontvanger - handtekening onleesbaar.

Gezien door ons Voorzitter der Rechtbank
Van eerste aanleg zitting houdende te
Antwerpen voor echtverklaring der handteekens
van Not. Fred. Gheysens
hierboven benoemd.
Antwerpen den 10 maart 1900
L. VAN CUTSEM

Volmacht II maart 1900 - 19907

Voor Meester Fredericus Augustus Ghysens, notaris te Antwerpen is gekomen: Madame Cecile Belpaire, bijgestane en gemachtigde echtgenote van de Heer Paul Mansion, hoogleraar aan de hogeschool van Gent en wonende Predik-herenlei 6 te Gent.
Welke comparante verklaart bij deze volmacht te geven aan de heer Isidoor Joseph Duvivier, bijzonder secretaris te Antwerpen wonende Markgrae-velei 207 .
Ten einde voor haar en in hare naam en gezamenlijk met haar zuster Maria Belpaire, ieder voor de helft te kopen van de Heer Armand Blôte, wisselagent wonende te Brussel: Een eigendom gelegen te Wuestwezel op het Gooreind, bestaande uit woonhuis, bouw- en weilanden, dreef en schaarbosch, ten kadaster bekend WIJK G nummers 458, 458a/2, 458b/2, 388, 389 , 390/c, 391 voor een totale grootte van negen hectaren, eenentwintig aren tachtig centiaren en dit mits de gehele som van zeventienduizend vijfhonderd franken. Zelfde aankoop te doen onder de voorwaarden die de machthebber zal goedvinden, de tijdstippen van in gebruik en in genottreding te bepalen, d e koopsom dadelijk te voldoen en ervan kwitantie te vragen.
Diensvolgens alle akten aan te gaan en te tekenen, woonstede te kiezen en te doen verrichten al wat zal nodig wezen.

Waarvan akte in brevet.
Gedaan en verleden te Antwerpen het jaar negentienhonderd de negende Maart. in bijwezen van de heren Josephus Dirix en Carolus Aloïsius Dirix, drukkers, beiden wonende en gehuisvest te Antwerpen hiertoe aangezochte getuigen.
Na gedane voorlezing aan de comparante, heeft deze met de getuigen en ons notaris getekend.

M. E. Belpaire Jos Dirix Charles Dirix
Lud. Gheysens

Geboekt te Antwerpen (zuid)
Den tiende maart 1900
Deel 111 Blad 547 Vak 4
Blad zonder verzending
Ontvangen twee franken veertig centiemen.
De ontvanger - handtekening onleesbaar.

**Gezien door ons Voorzitter der Rechtbank
Van eerste aanleg zitting houdende te
Antwerpen voor echtverklaring der handteekens
van Not. Fred. Gheysens
hierboven benoemd.
Antwerpen den 10 maart 1900
L. VAN CUTSEM**

AFREKENING 1900

Afrekening van de huurgelden door de notaris Van Nueten te Loenhout met de heer Fréderic Belpaire te Antwerpen op het einde van het jaar 1900. Van de volgende jaren bezitten we eveneens de afrekeningen. Zij zijn echter bijna allemaal in het Frans opgesteld.

INKOMSTEN

1 _ Petrus Janssens te Wuustwezel huurt nr. 458 a/2 , 458 b/2, en circa ½ ha van 458, per 6 maanden / 1 juni 1 december 150 fr.

2 – Paulus Van Velthoven huurt nr. 388 en 389 ingegaan 1/8 mits 65 fr.

3 – Louis Van Elsacker huurt 390C en 391 ingegaan 1/8 mits 60 fr.

4 – Peer Jan Van den Heuvel vervallen november 1900 80 fr.

5 – Louis Van Velthoven en Cornelissen vervallen november 80 fr.

6 – Bedrag van verkoping van hooigras, toemaat 11/06/1900 514 fr.

SOM ONTVANGSTEN: 949 FR.

UITGAVEN

1 - 5 % commissie en garantie 47,45 fr.

2 – Vergoeding aan pachter Janssens voor ingenomen grond voor bouwen van woning (zomerverblijf) 30 fr.

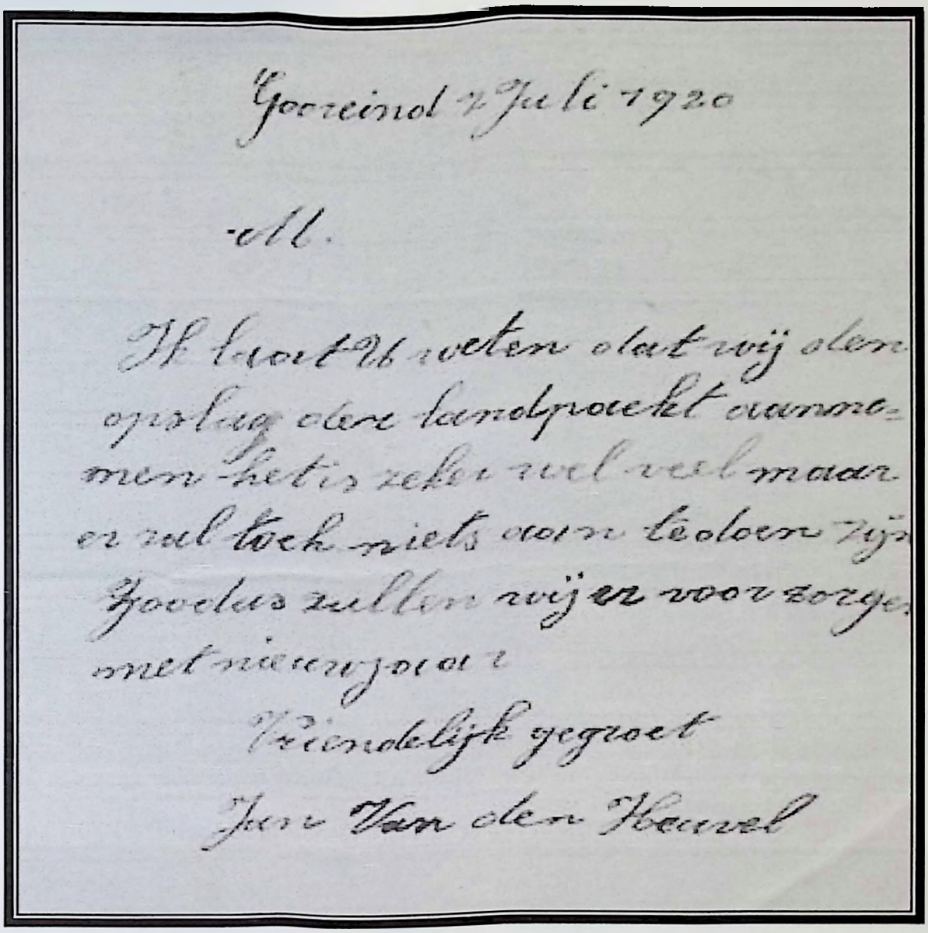
3 – Aan de heer De Bonnaire rekening over … en uitzaken port en werkloon 130,01fr.

4 – Aan Fierens te Antwerpen voor geleverde waren 106,25fr.

SOM UITGAVEN 313,71 fr.

Blijft saldo zeshonderd vijfendertig franken negen en twintig centiemen. 635,29fr.

De familie Mansion, waarvan we elders kunnen lezen dat zij *BEUKENHOF* als vakantiewoning hadden, kende wel goed de prijs van *de landpacht*. Lees maar wat een huurder in 1920 schreef:

Gooreind 2 Juli 1920

-dl.

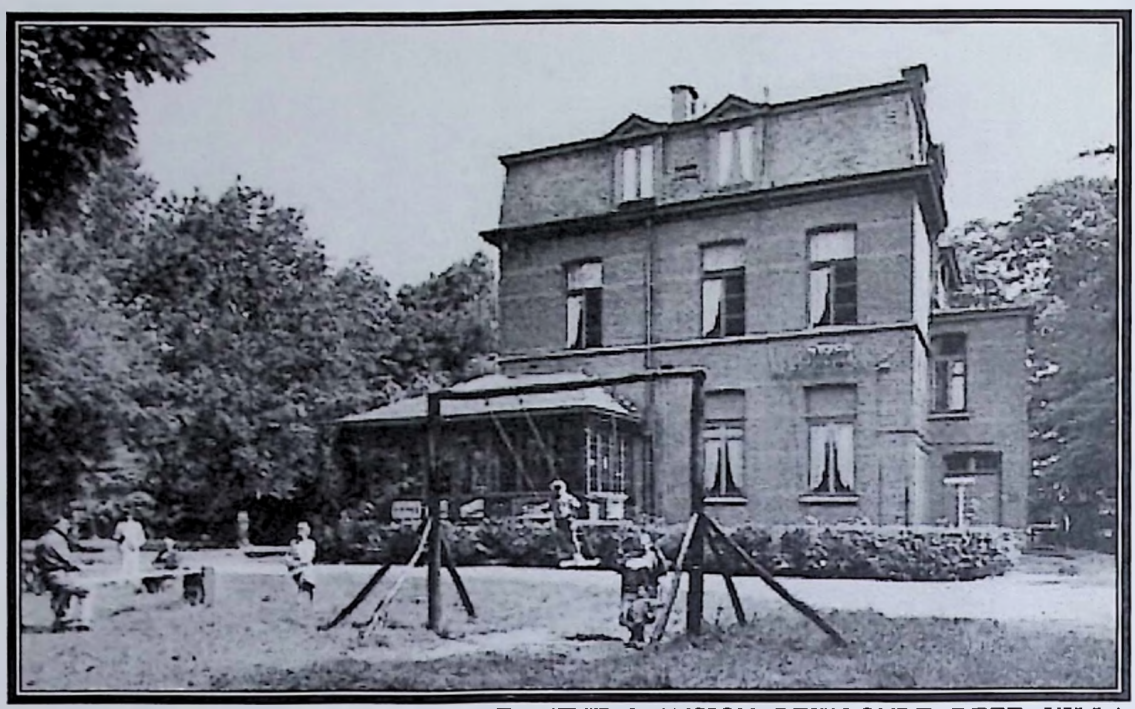
Ik hoop wel weten dat wij dien
oprlag dere landpraekt aanne-
men - het is zeker wel wel maar
er zal toch niets aan te doen zijn
Zoodus zullen wij er voor zorgen
met nieuwjaar

Vriendelijk gegroet

Jan Van den Heuvel

DE GROT VAN O.-L. -VROUW VAN LOURDES VAN GOOREIND

Deze grot werd opgericht door de Heer Paul Mansion , hoogleraar aan de hogeschool van Gent. Mansion had een ziekelijke en gebrekkige dochter, Maria Mansion (1874 - 1912). Het meisje trok naar Lourdes met het verlangen er te mogen genezen, zo niet, dan te mogen sterven. Ze genas niet, maar stierf wel kort daarop. Ter harer gedachtenis liet de Heer Mansion, die het *Beukenhof* (*De Witte Olifant*, op de hoek Mansionstraat – Grotstraat en Bredabaan.) als vakantiewoning bezat, de grot oprichten.

VILLA MANSION – BELPAIRE. DE FAMILIE MANSION BEWOONDE DEZE VILLA TIJDENS DE VERLOFPERIODE. DIRK VANSINA HEEFT ZE DAN GEKOCHT EN ER JARENLANG GEWOOND. DAARNA HEEFT HIJ ZE VERKOCHT. DE VILLA WERD DAN ALS PENSIONHUIS UITGEBAAT!

Over de juiste datum van oprichting bestaat onder de geraadpleegde geschiedkundigen enige onzekerheid. Op de grot bevindt zich wel een gedenksteen met de overlijdensdatum van het meisje, namelijk 1912. Allen waren het er over eens dat de grot er voor het begin van W.O.I stond.

GROT VAN O.-L.-VROUW VAN LOURDES TE GOOREIND

De Heer Paul Mansion stief te Gent op 16 april 1919. Vier jaar later in 1923 wordt de grot en een stuk grond ter grootte van 5 576,16 m² bij notariële akte als gift aan het Gods - Gasthuis van Gooreind - Wuestwezel geschonken. (Akte van 7 mei 1923) Eigendomsbewijs voor het Gods-Gasthuis van Gooreind Wuestwezel van grot van O.-

L.-Vrouw van Lourdes en grond te Wuest-wezel Gooreind, groot 5576,61 m². Deze gift geschiedde onder de uitdrukkelijke voorwaarden dat het begiftigd bestuur voorzegde grond en grot van O.-L.-Vrouw van Lourdes zou moeten *ten eeuwigen dage onderhouden in denzelfden uiterlijken en goeden staat. huidige staat.*

HET GODSGASTHUIS VAN GOOREIND WUESTWEZEL

Op 07/05/1923 werd de grot met de aanpalende percelen aan het Gods - Gasthuis aangeboden. We vinden daarbij de voorwaarden der gifte (zie hiervoor ANNEXE I en ANNEXE II). Hierna volgt de akte van "eigendomsbewijs voor het Gods – Gasthuis van Gooreind Wuustwezel van grot van O.-L.-Vrouw van Lourdes en grond te Wuustwezel Gooreind".

Voor ons **EDMOND MARIA SPELTINCX,** notaris ter residentie Loenhout, en in de tegenwoordigheid der nagenoemde getuigen:

Zijn gekomen:

A – De Heer Laurens Duvivier, opzichter van goederen, wonende te Mortsel.
Handelende als gevolmachtigde van:

a) Dame **Maria Cecilia Elisabeth Lucia Belpaire**, geboren te Antwerpen op acht en twintig maart achttienhonderd zesentwintig, weduwe van den Heer Paul Mansion, zonder beroep, wonende te Gent.

b) – 1) Den Heer **Joseph Paul Marie Theodore Mansion**, geboren te Gent op negen januari achttienhonderd zevenenzeventig, hoogleraar, wonende te Luik.

2) Juffrouw **Elisabeth Appoline Marie Julienne Mansion** geboren te Gent op elf oktober achttienhonderd tachtig, zonder beroep, wonende te Gent.

3) Den Eerwaarden Heer **Auguste Alfred Marie Dominique Mansion,** geboren te Antwerpen op vijf augustus achttienhonderd tweeëntachtig, hoogleraar, wonende te Leuven.

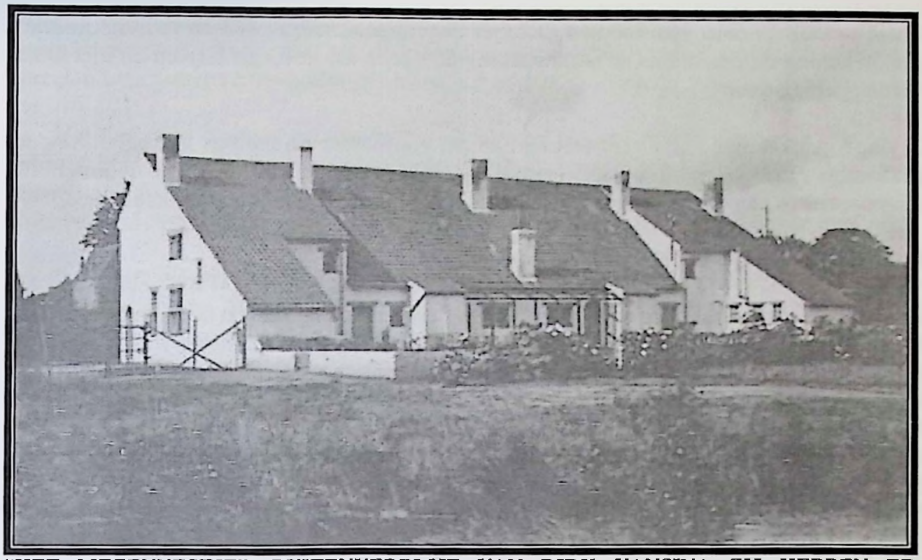
4) En de Heer **Hubert Jean Marie Aloïs Mansion** geboren te Gent op zesentwintig oktober achttienhonderd drieëntachtig, ingenieur, wonende te Neuilly – Parijs (Frankrijk)

Blijkens hunne volmacht en brevet verleden voor Notaris Vermeulen te Meer op zestien April laatstleden, geregistreerd, welke volmacht aan deze zal gevoegd blijven.

B – De Heer **Desiderius Cornelia Ludovicus Vansina**, geboren te Antwerpen op vijfentwintig Mei achttienhonderd vierennegentig, vroeger bediende wonende te Antwerpen, Isabellalei 78, thans nijveraar wonende te Wuestwezel – Gooreind.

STUDIE
VAN
M.TER Edm. SPELTINCX
NOTARIS
TE
LOENHOUT
Akt van den 7 Mei 1923
Eigendomsbewijs
voor
het Gods-Gasthuis van
Gooreind Wuestwezel
van
Graf van O.L. Vrouw van Lourdes
in gemeente Wuestwezel Gooreind
groot 99 76, 61 m²

AKTE EIGENDOMSBEWIJS

"HET MEZENNESTJE" BUITENVERBLIJF VAN DIRK VANSINA ZIJ HEBBEN ER JARENLANG TIJDENS ZOMERMAANDEN GEWOOND. (ontwerp ARCHITECT FLOR VAN REETH)

Welke comparanten, handelende in hunne hoedanigheid als gezegd, verklaren bij deze gift onder levenden te doen aan het **Gods – Gasthuis** van **Gooreind, gemeente Wuestwezel,** hetgene voorlopig en onder voorbehoud van goedkeuring door de bevoegde overheid, verklaren uitdrukkelijk aan te nemen in naam en als afgevaardigd van gemeld Gods – Gasthuis de Weledele Heer Baron Robert de Kerchhove d' Exaerde, eigenaar en Volksvertegenwoordiger en de heer Edmond De Decker, koster, beiden wonende te Wuestwezel, handelende de eerste als voorzitter en de tweede als secretaris van voormeld Gods – Gasthuis.

De volgende goederen gelegen te Gooreind onder Wuestwezel Wijk G.

1 – Weg, deel van nr. 458 f, zijnde privaatweg met gracht inbegrepen, groot volgens meting vijfhonderd negenenveertig meters eenennegentig decimeter vierkant op nagemeld plan gemerkt met littera A.

2 – Grond en hakhout met grot van Onze - Lieve - Vrouw van Lourdes, deel van nr. 458 a/, groot volgens meting zestienhonderd eenennegentig meters achttien decimeters vierkant op nagemeld plan gemerkt met littera B.

3 – Bouwland, deel van 388 groot volgens meting drieduizend vijftig meters tweeëndertig decimeters vierkant op nagemeld plan gemerkt met littera F.

4 – Grond zijnde privaatweg, deel van 148a, groot volgens meting tweehonderd vijftig meters zestig decimeters vierkant op nagemeld plan gemerkt met littera C.

5 – Grond zijnde privaatweg , deel van 458 /f , groot volgens meting vierendertig meters zestig decimeters vierkant op nagemeld plan gemerkt met littera D.

Zoo en gelijk vooromschreven perceelen ter plaats gelegen zijn zonder eenige uitzondering noch voorbehouding en afgescheiden en afgebeeld staan op eene grondtekening daarvan opgemaakt door de heer Van Looy, gezworen landmeter te St.-

Job-in't-Goor in dato van veertien October negentienhonderd twee en twintig , welke grondtekening na erkentenis en waarmerking aan deze zal gevoegd blijven en met deze worden geregistreerd.

De ondergetekende notaris verklaart de namen, voornamen en datums van geboorte der giftdoeners te bevestigen als zijnde gelijkvormig aan degenen vermeld in hunrespectieve aan ons getoonde uittreksels van geboorteakten en huwelijksboekjes.

EIGENDOMSBEWIJZEN

Vooromschreven perceelen voor de grond werden eerst aangekregen door de heer Henri Armand Blöte, wisselagent te Brussel van den heer Hippolyte Janssens de Burges te Brussel bij aankoop verleden voor Notaris Gheysens te Antwerpen op achtentwintig September achttienhonderd drij en tachtig, overgeschreven ten hypotheekkantore te Antwerpen op elf October volgende deel 1517 nr.15.
Zelve Heer Blöte heeft zelven grond verkocht per gelijke onverdeelde helft aan
Juffrouw Maria Belpaire, zonder beroep te Antwerpen en voornoemde giftdoenster dame Maria Cecilia Elisabeth Lucia Belpaire, blijkens akte verleden voor wijlen Notaris Emilius Van Nueten te Loenhout op een en twintig maart negentien honderd, overgeschreven ten hypotheekkantore te Antwerpen op dertig van derzelfde maand Deel 2639 nr 5.
Gezegde jufvrouw Maria Belpaire na oprichting van voorzegde grot heeft haar aandeel in vooromschreven eigendom verkocht aan den heer Paul Mansion, hoogleeraar te Gent, echtgenote van voornoemde dame Maria Cecilia Elisabeth Lucia Belpaire blijkens akt verleden voor wijlen Notaris Frederic August Gheysens te Antwerpen op drij april negentien honderd een, overgeschreven ten hypotheekkantore te Antwerpen op acht en twintig augustus volgende Deel 2762 nr.20.

Zelfde Heer Paul Mansion is te Gent ab intestato overleden op zestien April negen-tien honderd negentien nalatende voor eenige erfgenamen zijne vier kinderen voornoemd onder litteris A – b behoudens de helft in vruchtgebruik toekomende aan zijne overlevende echtgenoote Mevrouw Mansion voornoemd onder litteris A-a.
Zelfde weduwe en kinderen Mansion hebben de percelen hierboven omschreven onder quarto en quinto verkocht aan de Heer Vansina voornoemd onder littera B. Blijkens akte verleden voor ons notaris op elf mei negentienhonderd tweeëntwintig,
overgeschreven ten hypotheekkantoor te Antwerpen, (tweede bureel) op negentien dezelfde maand Deel 821 nr. 4.
Zoodat vooromschreven perceelen toehooren degenen omschreven onder primo, secundo en tertio aan de weduwe en kinderen Mansion, giftdoeners voornoemd onder littera A en degenen omschreven onder quarto en quinto aan den Heer Vansina voornoemd onder littera B.

VOORWAARDEN DER GIFT

1 – Vooromschreven perceelen worden gegeven voor vrij, zuiver en onbezwaard van alle schulden, inschrijvingen, voorrechten en rechten van hypotheek hoegenaamd.

2 – Zij worden gegeven met alle de zicht- en onzichtbare, heerschende en lijdende rechten en dienstbaarheden waaronder dezelven zouden kunnen bevoor- of benadeeld wezen, ook zonder waarborg der juistheid der uitgedrukte grootte waarvan alle mogelijke verschil in voor- of nadeel zal zijn van het begiftigd bestuur.

De gift door Mijnheer Vansina wordt gedaan op last vanwege voornoemd Gods - Gasthuis wegenis te verlenen aan de eigendom van Meneer Vansina over de afgestane percelen omschreven hiervoor onder primo en quinto.

3 – Het begiftigd bestuur zal van vooromschreven perceelen den eigendom, genot en gebruik hebben mede daarvan de openbare lasten van dragen en betalen het alles te rekenen van heden.
Nochtans zal deze gift niet definitief zijn dan na de goedkeuring der bevoegde overheid.

4 – Deze gift geschiedt onder de uitdrukkelijke voorwaarden dat het begiftigd bestuur voorzegde grot van Onze Lieve Vrouw van Lourdes zal moeten ten eeuwigen dage onderhouden in denzelfden uiterlijken en goeden staat.

5 – Partijen verklaren voor het heffen der rechten vooromschreven perceelen te schatten degenen omschreven onder primo, secundo en tertio op twee duizend tweehonderd franken en degenen onder quarto en quinto op twee honderd franken.

6 – En mits het voorgaande verklaren de giftdoeners onder voorbehoud van goedkeuring aan het begiftigd Bestuur af te staan alle de rechten en actiën die zij tot hun respectief gegeven perceelen waren hebbende, willende dat gezegd Bestuur daarvan in het bezit gesteld en gehandhaafd worde daar en zoo het behoort.

7 – Tot uitvoering dezer kiezen partijen domicilie ter studie van Notaris Speltincx te Loenhout.

WAARVAN AKT

Gedaan en verleden te Wuestwezel - Gooreind, datum als voormeld, in de tegenwoordigheid van Cornelius Goetstouwers en Joannes Van Hoeydonck, beiden zonder beroep wonende te Wuestwezel - Gooreind, als getuigen.

En na gedane voorlezing aan de comparanten hebben deze laatsten met de getuigen en ons Notaris geteekend.

Get.: Laurens Duvivier, D. Vansina Baron R. de Kerckhove Edm. De Decker
C; Goetstouwers J. Van Hoydonck Edm. Speltincx, notaris.

Geregistreerd te Brecht de achtsten Mei 1923. Deel 136 Blad 53 Vak 6
Twee bladen drij verzendingen, ontvangen vijf franken (voorlopig)
De ontvanger: get Mouchet

Ba Nr.3.60 2 Den 25 November 1931 ontvangen rechten op bovenstaande akte van gifte 2400 à 10% = 240 5 235
Twee honderd vijf en dertig franken onder voorbehoud der boeten Leg 26/art.119
De ontvanger – get. Van Camp

ANNEXE I

Voor ons Josephus Jacobus Cornelius Maria Vermeulen, notaris in verblijf te Meir, Kanton Hoogstraten, Arrondissement Turnhout, Provincie Antwerpen zijn verschenen:
A) Mevrouw Maria Cecilia Elisabeth Lucia Belpaire, weduwe van den Heer Paul Mansion, zonder beroep te Gent.
B) 1) De Heer Joseph Paul Marie Theodora Mansion, hoogleeraar te Luik.

2) Juffrouw Elisabeth Appoline Maria Julienne Mansion, zonder beroep te Gent
3) De Eerw. Heer Auguste Alfred Maria Dominique Mansion, hoogleraar te Leuven
4)De Heer Hubert Jean Marie Aloïs Mansion , ingenieur te Parijs

Welke comparanten bij deze verklaarden voor hunner bijzonderen gemachtigden te benoemen en aan te stellen de heer Laurens Duvivier, opzichter van goederen te Mortsel. Aan wien zij verklaren volmacht te verleenen, ten einde voor hen en in hunnen naam, gifte te doen onder levenden aan het Gods – Gasthuis van Gooreind, gemeente Wuestwezel van de vollen eigendom der volgende goederen gelegen te Gooreind onder Wuestwezel Wijk G:

A – Weg nr. 458f deel, groot vijf honderd negen en veertig vierkante meters, een en negentig vierkante decimeters.
B – Grot met hakhout nr 588 a deel, groot zestien honderd een en negentig vierkante meters en achttien vierkante decimeters
C – Bouwland nr. 388 deel, groot drie duizend vijftig vierkante meters twee en dertig vierkante decimeters.

Alle lasten en voorwaarden en datum van ingenottreeding bepalen, alle nodige meldingen doen betrekkelijk de grootte servituten en lasten en tevens onder voorbehoud dat voormeld gesticht van de bevoegde overheid de machtiging verkrijgt om deze gift te aanveerden.
Alle akten te teekenen, woonstede kiezen, in één woord alles doen en verrichten wat nodig zal zijn om voorschreven gift te bewerkstelligen.
Waarvan akte in brevet. Gedaan en verleden te Meir, den zestienden April negentien honderd drij en twintig.
Na voorlezing hebben de comparanten deze met ons notaris geteekend:
Goed voor volmacht (get.): Wwe Paul Mansion
Goed voor volmacht (get.): E. Mansion
Goed voor volmacht (get.): A. Mansion
Goed voor volmacht (get.): J. Mansion
Goed voor volmacht (get.): H. Mansion

Geregistreerd een blad geen verzending te Hoogstraeten den achttienden April 1923
83 deel 14 bl . 5 vak
Ontvangen vijf frank De ontvanger: get. onleesbaar

ANNEXE II

Uittreksel van het register der beraadslagingen van het bestuur van het Gods -Gasthuis van Wuustwezel
Zitting van 7 Mei 1923.
Aanwezig: De Heeren Baron Robert de Kerckhove d'Exaerde, voorzitter; Adr. Geysen, Adr. Leys, leden; en Edmond De Decker, secretaris.

De Voorzitter doet kennen dat Mevrouw Mansion en hare kinderen wonende te Gent, en Mr. Desiderius Vansina wonende alhier te Wuestwezel, door akt verleden door Meester Edm. Maria Speltincx, notaris te Loenhout, aan het Gods - Gasthuis van Wuestwezel, gegeven hebben, de volgende goederen gelegen onder Wuestwezel Wijk G:

1 – Weg, deel van 458/f zijnde privaatweg met gracht inbegrepen, groot volgens meeting, vijf honderd negen en veertig meters een en negentig decimeters vierkant;

2 – Grond met hakhout met grot van O.-.L.-Vrouw van Lourdes, deel van nr. 458/a groot volgens meeting 1691 meters 18 decimeters vierkant;

3 – Bouwland deel van nr.388, groot volgens meeting 3050 meters 32 decimeters vierkant;

4 – Grond zijnde privaatweg, deel van nr. 458/a, groot 250 meters 16 decimeters vierkant;

5 – Grond zijnde privaatweg deel van 458/f groot 36 meters 60 decimeters vierkant;
Zijnde in het geheel 5 576 meters 16 decimeters vierkant.
Deze gift geschiedt onder de uitdrukkelijke voorwaarden van:

1 – Dat het bestuur van het Gods - Gasthuis de grot van O.-.L.-.Vrouw van Lourdes zal moeten onderhouden ten eeuwigen dage in hare zelfden uiterlijken en goeden staat;

2 – De gift door den Heer Vansina wordt gedaan op last van wege voormeld Gods - Gasthuisbestuur, wegenis te verlenen aan de eigendom van Mr. Vansina over de afgestane perceelen.

De lasten van onderhoud der grot van O.-L.-Vrouw van Lourdes zullen volgens schatting jaarlijks belopen de somme van 40 fr. ongeveer.

Gezien de uitkomsten van deze gift, volgens schatting jaarlijks zullen bedragen de somme van 100 franken en dat aldus er eene wezenlijk voordeel is voor het gesticht.

Gezien art. 76 nr. 3 der gemeentewet, besluit het bestuur:
" Met eenparigheid van stemmen gemelde gift te aanveerden met de er aan verbondene lasten".

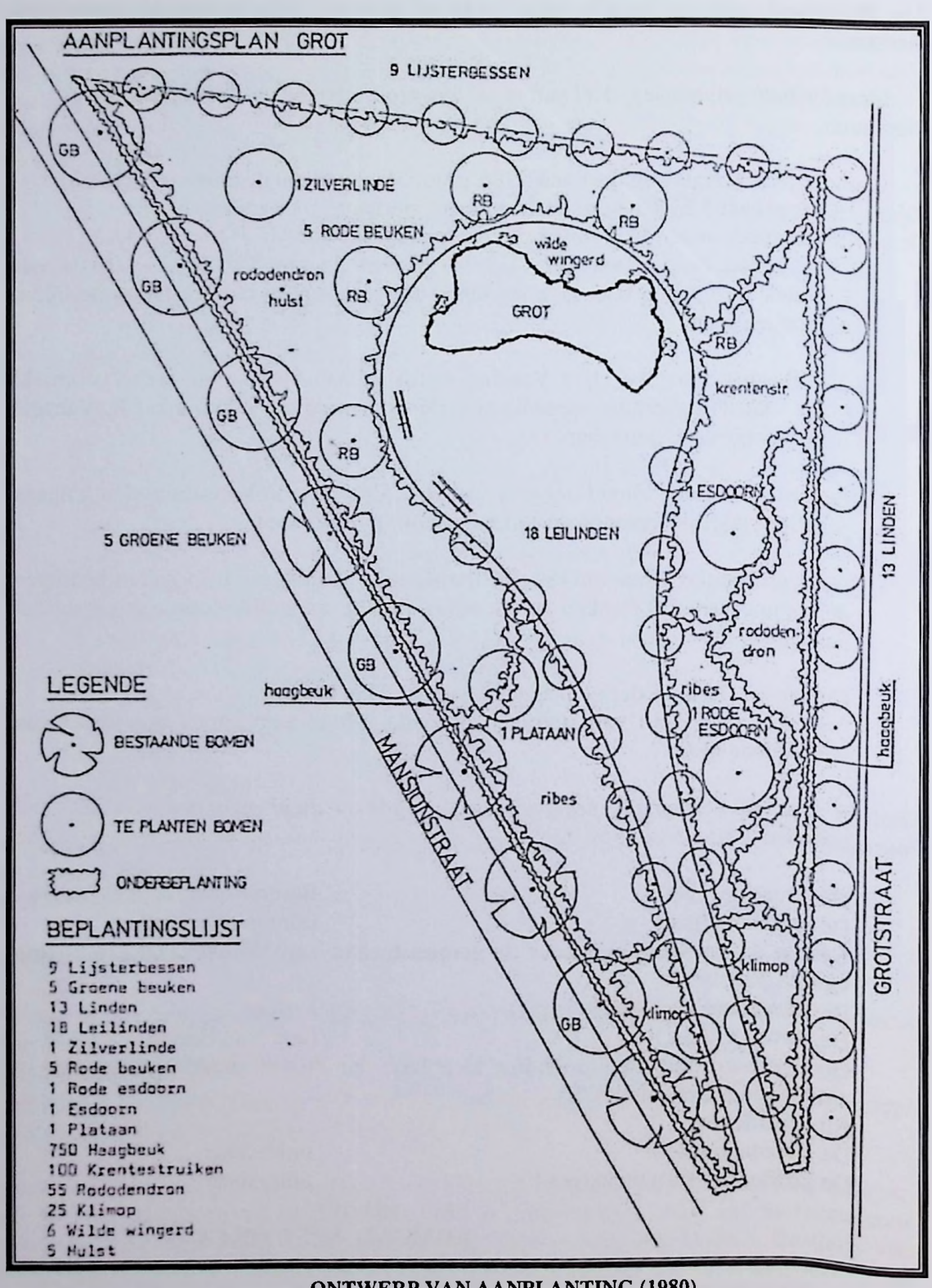
Afschrift dezer zal voor goedkeuring aan de bevoegde overheid gezonden worden.
Voor afschrift:

De voorzitter (get) Baron Robert de Kerckhove
De secretaris (get.) Edmond De Decker
Gezien en goedgekeurd door de gemeenteraad van Wuustwezel , in zitting van 28 Juli 1923.
De Burgemeester Voorzitter(get) J. Hens
De secretaris (get.) Eug. Van Beeck
Goedgekeurd door de Bestendige Deputatie der Provincieraads Antwerpen, in zitting van 5 October 1923.
Bij verordening:
De Deputatie (get.) onleesbaar
De griffier der Provincie.(get.) onleesbaar

Voor afschrift:
EDMOND SPELTINCX

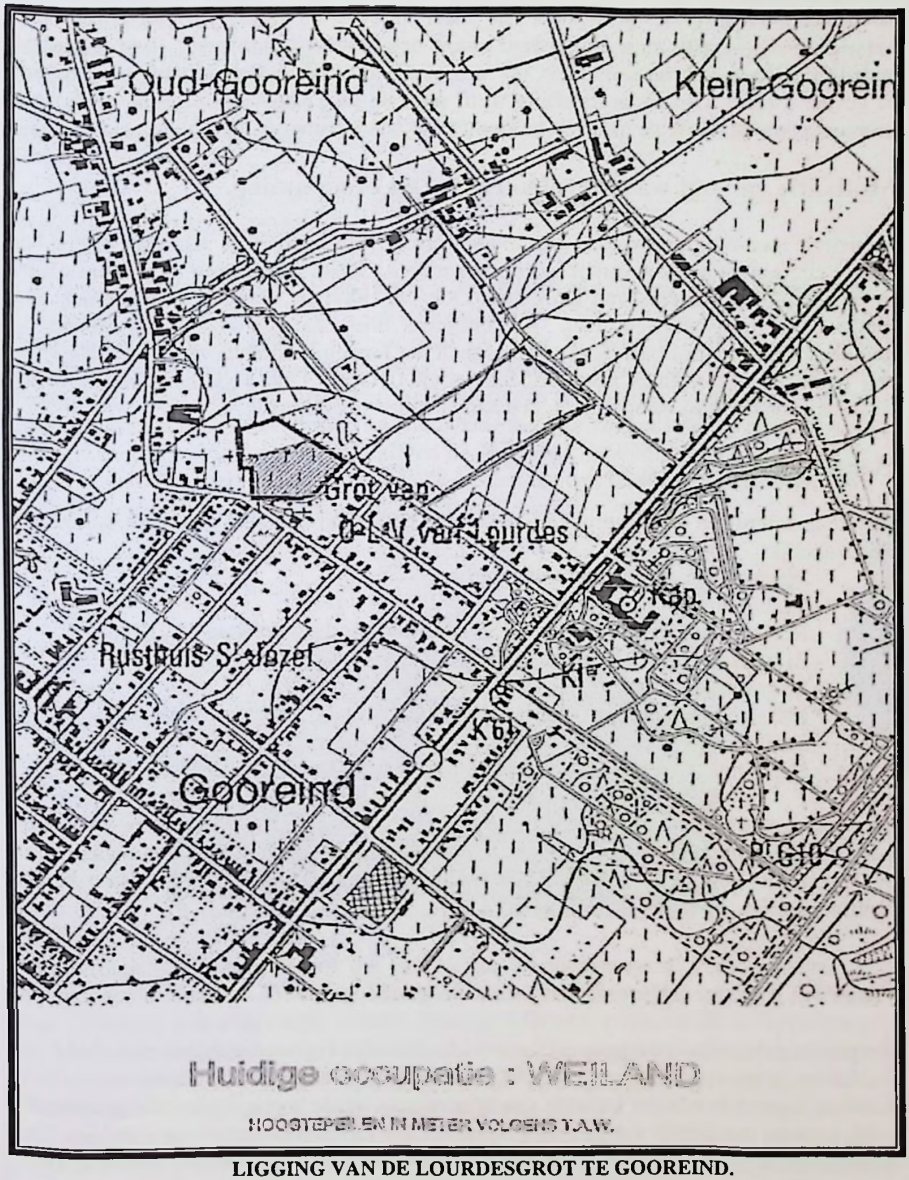
In de loop der jaren na 1923 gebeurden de nodige herstellingen en onderhouds-werken aan de grot en het aanpalende stuk grond ter grootte van 5 576,16 m². Vanaf 1925

neemt het C O O de rol van de Gods - Gasthuizen over en werd dat alles eigendom van C O O. In 1977 worden de eigendommen van C O O overgedragen aan het OCMW. De laatste jaren werden de werken uitgevoerd door de gemeentelijke technische dienst die ook zorgde voor het onderhoud van het groen. De aanplantingen rond de grot werden in de jaren 1980 vernieuwd in samen spraak met Groen Gooreind, het huidige Natuurpunt Wuustwezel genoemd. Hier onder is het toenmalige "aanplantingsplan" afgebeeld.

ONTWERP VAN AANPLANTING (1980)

De grot staat in de Grotstraat , tussen de Grotstraat en de Mansionstraat. Dat is eigenlijk vlak bij het Centrum van Gooreind. Aan de grot sta je dichtbij de Gasthuisstraat, waarin het Oude Rusthuis (enig beschermde monument) en het rusthuis Sint Jozef staan.

LIGGING VAN DE LOURDESGROT TE GOOREIND.

Noodzaak van restauratie

De grot en de bijhorende grond, grootte ongeveer 5576,61 m², werden eigendom van het Gods - Gasthuis werden gegeven voor vrij , zuiver en onbezwaard van alle schulden. Deze gift gebeurde onder de uitdrukkelijke voorwaarden dat het begiftigde bestuur ten eeuwigen dagen de grot moest onderhouden in de oorspronkelijke vorm. De laatste jaren echter raakte de grot meer en meer in verval. Enkel de noodzakelijkste herstellingen werden nog uitgevoerd door het gemeentepersoneel. Een grondige restauratie drong zich meer en meer op, vooral ook daar de veiligheid van de bezoekers in gevaar kwam. Een nadarafsluiting werd rond de grot aangebracht. Maar zoals vele monumenten werd ook de grot een mikpunt voor vandalisme.

Motivatie van het waardevol karakter en bestemming.

Gezien de mooie ligging van de grot in het dorp en haar historische achtergrond zou het spijtig zijn mocht de grot verder in verval geraken. De grot heeft een bijzondere plaats in de jonge geschiedenis van Gooreind. Ook het religieus karakter verdient nog een plaats in de dorpsgemeenschap. Als bidplaats heeft de grot een plaats binnen de gemeenschap. De grot past bovendien binnen het landelijk karakter van Gooreind en is een uitstekende rustplaats voor wandelaars en fietsers. Ook voor bewoners van het rusthuis is de dichtbij gelegen grot een aangename bezoekplaats.

Herstel van de grot.

Om de grot terug in de oorspronkelijke staat te herstellen zijn heel wat werkzaamheden noodzakelijk:

- Plaatsen van stellingen rond de grot
- Verwijdering van begroeiing
- Reinigen van de grot en verwijderen loshangende elementen
- Bijwerken van scheuren en gaten.
- Berotsen met cementlaag.
- Metalen delen ontdoen van roest en behandelen met roestwerende verf.
- Schilderwerken en reparatie hekwerk.
- Herstelling Mariabeeld en afscherming van het beeld met plexi glas.

Drie aannemers mochten een prijsvoorstel indienen. De kandidaat met de beste offerte werd de opdracht gegund. Een klein deel van de werken gebeurden in eigen beheer door de technische dienst van het OCMW of de gemeentelijke technische dienst. (schilderwerken en kleine herstellingen).

Waarom nu ineens herstelling van de grot?

Het provinciebestuur voorzag speciale subsidies voor de restauratie en het onderhoud van kleinschalig waardevol erfgoed. Dit jaar viel de grot van O.-L.- Vrouw van Lourdes, eigendom van het OCMW van Wuustwezel bij de begunstigden. De gemeente kreeg voor de restauratie van de grot 9.328 euro. Dit monument speelt nog altijd een belangrijke rol binnen de dorpsgemeenschap. Daar zijn het vooral de bewoners van het rusthuis die er een plaatsje van rust en bezinning vinden. Ook sommige groepen fietsers houden er een stopplaats, lassen een pauze van rust in voor een gezellige babbel, eten of drinken er een kleinigheidje, zeggen in stilte een gebedje voor ze hun tocht verder zetten.

Raming der kostprijs van de restauratie volgens de offerte

Herstellingswerken grot	22.976,69 euro
Reparaties door eigen diensten:	
schilderwerken, kleine herstellingen, 30 werkuren aan 50 euro/uur	1.500 euro
Mterialen verf, ...	300 euro
Herstelling Mariabeeld en bescherming	500 euro
Feestelijke heropening grot	700 euro
Totaal geraamde kostprijs:	**25.967,69 euro**

Bredabaan 1811-2011

Op zondag 20 maart 2011 organiseren de KWB afdelingen van Wuustwezel, Gooreind en Loenhout, ter gelegenheid van 200 jaar Bredabaan, een **Napoleonwandeling.** Vertrek is aan zaal de Ark, te Wuustwezel. Er kan over verschillende afstanden gewandeld worden. De langste afstand, 25 km., gaat via de bossen van het OCMW naar het Schoolhuis in Gooreind. Vandaar wordt er gewandeld naar het Posterijhof op de Bredabaan om dan via het schietveld terug naar Wuustwezel te gaan. Ter gelegenheid van de Napoleonwandeling komen ook enkele soldaten van Napoleon terug tot leven. Zij bemannen een **historisch bivak uit 1814** in de boomgaard aan het Huis van het Kind.

Gerenoveerde stal familie Van den Buys. Foto Walter Liégeois.

Op de route van 25 km. en ook die van 17 km. passeert langs de Posterijhoeve met gerenoveerde stal van Karel Van den Buys. Nadat de Bredabaan in 1811 op bevel van Napoleon was aangelegd, richtte François Mertens, postmeester te Antwerpen, in 1815 een paardenpost op te Gooreind. Deze lag ongeveer halverwege tussen Antwerpen en Breda. Volgens het plan van Napoleon maakte de aanleg van de Bredabaan deel uit van een snelle verbindingsweg tussen Parijs en Amsterdam. De stal van de paardenpost uit 1815, ondertussen gerenoveerd, wordt op **zondag 20 maart tussen 09.00 u. en 17.00 u. opengesteld voor het publiek**. In deze stal wordt door Walter Liegéois een prachtige tentoonstelling opgebouwd met foto's en informatie over de Bredabaan en het verdwenen "Posterijhof" van Theophiel Verellen. Meer dan een kijkje waard! **Ook niet-wandelaars zijn meer dan welkom!**

De Burgerlijke stand onder het Frans bewind.
Republikeinse kalender deel 2.
door Jan Koyen

In ons vorige ledenblad hebben we het gehad over de maanden en de dagen.[2]
We hadden in één maand 3 decaden van 10 dagen, dit wilde zeggen dat de laatste dag *Decadi* de rustdag was,. Er was dus slechts om de tien dagen een rustdag.
Dit kalenderstelsel was maar van korte duur, want in april 1802 werd de zevendaagse weekindeling opnieuw ingevoerd.

De vijf of zes aanvullende dagen aan het eind van het jaar noemde men de sansculottiden:
1e dag: I t/m VII ------ 2e dag: VIII t/m XIII

- Jour de la vertu – dag van de deugd (17 of 18 september)
- Jour du génie – dag van het vernuft (18 of 19 september)
- Jour du travail – dag van de arbeid (19 of 20 september)
- Jour de l'opinion – dag van de meningsuiting (20 of 21 september)
- Jour des récompenses – dag van de beloning (21 of 22 september)
- Jour de la révolution – revolutiedag; schrikkeldag, alleen III (22 september 1795),
- VII (22 september 1799) en XI (23 september 1803)

Dagen van het jaar.

Om de naamdagen van de Rooms-katholieke Heiligen te vervangen, was iedere reguliere dag van het jaar (dus niet de sansculottides) gewijd aan een dier (iedere Quintidi), een werktuig (iedere rustdag, decadi) of een plant, boom, mineraal of delfstof (iedere andere dag).

Herfst.

1e aanvangsdag: I t/m III, V t/m VII; 2e aanvangsdag : IV, VIII t/m XI, XIII t/m XIV; 3e aanvangsdag: XII.

Vendémiaire	**Brumaire**	**Frimaire**
22, 23 of 24 september	22, 23 of 24 oktober	21, 22 of 23 november
21, 22 of 23 oktober	20, 21 of 22 november	20,2 1 of 22 december
1. Raisin (Druif)	1. Pomme (Appel)	1. Raiponce (Rapunzel)
2. Safran (Safraan)	2. Céleri (Snijselderij)	2. Turneps (Raapstelen)
3. Châtaigne (Kastanje)	3. Poire (Peer)	3. Chicorée (Chichorei)
4. Colchique (Krokus)	4. Betterave (Biet)	4. Nèfle (Mispel)
5. Cheval (Paard)	5. Oie (Gans)	5. Cochon (Varken)
6. Balsamine (Springbalsemien)	6. Héliotrope (Heliotroop)	6. Mâche (Veldsla)
7. Carotte (Wortel)	7. Figue (Vijg)	7. Chou-fleur (Bloemkool)
8. Amarante (Amarant) (Jeneverbesstruik)	8. Scorsonère (Schorseneer)	8. Miel (Honing)
9. Panais (Pastinaak)	9. Alisier (Elsbes)	9. Genièvre
10. Cuve (Wijnvat)	10. Charrue (Ploeg)	10. Pioche (Houweel)
	11. Salsifis (Morgenster)	11. Cire (Bijenwas)

[2] Koyen, J., 'De Burgerlijke Stand onder het Frans bewind', in: *Wesalia II*, 11: 1-2, 2010, pp. 31-32.

11. Pomme de terre (Aardappel)
12. Immortelle (Strobloem)
13. Potiron (Kalebas)
14. Réséda (Mignonette)
15. Âne (Ezel)
16. Belle de nuit (Wonderbloem)
17. Citrouille (Pompoen)
18. Sarrasin (Boekweit)
19. Tournesol (Zonnebloem)
20. Pressoir (Wijnpers)
21. Chanvre (Hennep, Wiet)
22. Pêche (Perzik)
23. Navet (Knolraap)
24. Amaryllis (Amaryllis)
25. Boeuf (Rund)
26. Aubergine (Aubergine)
27. Piment (Chilipeper)
28. Tomate (Tomaat)
29. Orge (Gerst)
30. Tonneau (Wijnton)

12. Macre (Waternoot)
13. Topinambour (Aardpeer)
14. Endive (Andijvie)
15. Dindon (Kalkoen)
16. Chervis (Suikerwortel)
17. Cresson (Waterkers)
18. Dentelaire (Mannentrouw)
19. Grenade (Granaatappel)
20. Herse (Eg)
21. Bacchante (Asarum baccharis)
22. Azarole (Azarooldoorn)
23. Garance (Meekrap)
24. Orange (Sinaasappel)
25. Faisan (Fazant)
26. Pistache (Pistache)
27. Macjonc (Aardaker)
28. Coing (Kweepeer)
29. Cormier (Peervormige lijsterbes)
30. Rouleau (Wals)

12. Raifort (Mierikswortel)
13. Cèdre (Ceder)
14. Sapin (Zilverspar)
15. Chevreuil (Ree)
16. Ajonc (Gaspeldoorn)
17. Cyprès (Cipres)
18. Lierre (hedera, klimop)
19. Sabine (Jeneverbes vrucht)
20. Hoyau (Schoffel)
21. Erable sucré (Esdoorn)
22. Bruyère (Struikhei)
23. Roseau (Riet)
24. Oseille (Veldzuring)
25. Grillon (Krekel)
26. Pignon (Pijnboompit)
27. Liège (Kurk)
28. Truffe (Truffel)
29. Olive (Olijf)
30. Pelle (Schep)

Winter.

1e aanvangsdag: I t/m III, V t/m VII; 2e aanvangsdag: IV, VIII t/m XI, XIII t/m XIV; 3e aanvangsdag: XII

Nivöse	**Pluviöse**	**Ventöse**
21, 22 of 23 december	20, 21 of 22 januari	19, 20 of 21 februari
19, 20 of 21 januari	18,19 of 20 februari	20 of 21 maart
1. Tourbe (Turf)	1. Lauréole (Zijdebast)	1. Tussilage (Klein hoefblad)
2. Hourbe (Stenkool)	2. Mousse (Mos)	2. Corneuiller (Kornoelje)
3. Bitume (Bitumen)	3. Fragon	3. Violier (Steenraket)
4. Soufre (Zwavel)	(Ruscaceaegeslacht)	4. Troène (Liguster)
5. Chein (Hond)	4. Perce-neige (Sneeuwklok)	5. Bouc (Bok)
6. Lave (Lava)	5. Taureau (Stier)	6. Asaret (Hazelwortel,
7. Terre végétale (Humus)	6. Laurier-thym	aristolechiales)
8. Fumier (Mest)	(Viburnumtinus)	7.Alaterne (Sporkehout)
9. Salpêtre (Salpeter)	7. Amasouvier	8. Violette (Viooltje)
10. Fléau (Dorsvlegel)	(echte tonderzwam)	9. Marceau (Boswilg)
11. Granit (Graniet)	8. Mézéréon	10. Bêche (Spade)
12. Argile (Klei)	(Rood peperboompje)	11.Narcisse (Narcis)
13. Ardoise (Leisteen)	9. Peuplier (Populier)	12.Orma (Iep)
14. Grès (Zandsteen)	10. Coignée (Bijl)	13.Fumeterre
15. Lapin (Konijn)	11. Ellébore (Nieskruid)	(Gewone duivenkervel)
16. Silex (Vuursteen)	12. Brocoli (Broccoli)	14. Vélar (Gewone raket)
17. Marne (Mergel)	13. Laurier (Laurier)	15. Chèvre (Geit)
18. Pierre à chaux	14. Avelinier (Hazelaar)	16. Épinard (Sinazie)
(Kalksteen)	15. Vache (Koe)	17. Doronic
19. Marbe (Marmer)	16. Buis (Buxus)	(Composietachtigebloem)
20. Van (Wan)	17. Lichen (Korstmos)	18. Mouron (Guichelheil)

21. Pierre à plâtre (Gips)
22. Sel (Zout)
23. Fer (Ijzer)
24. Cuivre (Koper)
25. Chat (Kat)
26. Étain (Tin)
27. Plomb (Lood)
28. Zinc (Zink)
29. Mercure (Kwik)
30. Crible (Zeef)

18. If (Venijnboom, Taxus)
19. Pulmomaire (Longkruid)
20. Serpette (Hakmes)
21. Thlaspi (Witte krodde)
22. Thimelé

(Plantengeslacht Daphne)
23. Chiendent (Kweek)
24. Trainasse (Duizendknoop)
25. Lièvre (Haas)
26. Guède (Wede)
27. Noisetier (Hazelaar)
28. Cyclamen (Cyclaam)
29. Chélidoine (Stinkende gouwe)
30. Traîneau (Slee)

19. Cerfeuil (Echte Kervel)
20. Cordeau (Touw)
21. Mandragore (Alruin)
22. Persil (Peterselie)
23. Cochléaria (Echt lepelblad)
24. Pâquerette (Madeliefje)
25. Thon (Tonijn)
26. Pissenlit (Paardenbloem)
27. Sylve (Bosannemoon)
28. Capillaire (Soort varen)
29. Frêne (Es)
30. Plantoir (Pootijzer werktuig om bollen te planten)

Wordt vervolgd in ons volgende ledenblad.

Nacht van de Geschiedenis 2011

Op dinsdag 22 maart 2011 organiseert het Davidsfonds in geheel Vlaanderen haar 'Nacht van de Geschiedenis'. Tijdens dit evenement worden meer dan 200 geschiedenisactiviteiten op één avond georganiseerd: van lezingen, tentoonstellingen, rondleidingen tot theatervoorstellingen. Elk jaar wordt daarbij met een thema gewerkt en dit jaar is het thema **'Feest'**. Dit jaar is het de eerste keer dat ook in Wuustwezel de 'Nacht van de Geschiedenis georganiseerd wordt. Wesalia II wordt hierbij voor één dag partner van het Davidsfonds. Samen zullen zij die avond een lezing organiseren in het kader van 200 jaar Bredabaan in Wuustwezel. We hebben voor dit thema gekozen omdat in 2011 allerlei feestelijkheden gepland worden omtrent de 200ste verjaardag van de aanleg van de N1, beter gekend als de Bredabaan, door Napoleon Bonaparte.

Wij hebben ervoor gekozen om beroep te doen op een spreker die enerzijds gespecialiseerd is in de acties van Napoleon in onze contreien en die anderzijds reeds in Wuustwezel een reputatie opgebouwd heeft als begenadigd spreker, namelijk historicus Jan Huijbrechts. Hij heeft in oktober een schitterende lezing gegeven over de 'Slag bij Hoogstraten' naar aanleiding van de Algemene Ledenvergadering van Wesalia II. Op dinsdag 20.00 uur zal hij in GC Blommaert de geschiedenis van de Bredabaan komen vertellen en zal hij het belang die de N1 in de geschiedenis van onze gemeente komen toelichten.

Iedereen is van harte welkom.
Inkom is gratis.

Migratie vanuit Wuustwezel en Loenhout. Antwerpse ambachtsarchieven als genealogische bron.

door Jan De Meester

Migratie vanuit het platteland of vanuit kleine steden naar grote steden was een alledaags verschijnsel tijdens de middeleeuwen en de (vroeg)moderne tijd. Dit is een zegen voor migratiehistorici, maar kan een vloek zijn voor genealogen en heemkundigen die op deze manier vaak het spoor bijster raken van personen die verhuisden. Stedelijke poortersboeken of inschrijvingsregisters van nieuwe poorters kunnen de genealoog echter helpen met het opsporen van 'verloren' gewaande personen.[3] Niet alle inwijkelingen in een stad kozen echter voor het poorterschap en bovendien geven poortersboeken niet altijd uitsluitsel over de identiteit van de ingeschreven personen.[4] In vele gevallen is het aangewezen om bijkomende bronnen zoals schepenregisters, notarisbrieven, etc.... te raadplegen voor bijkomende informatie. Dit is een erg tijdrovende bezigheid die bovendien zeer vaak vruchteloos blijkt te zijn

In deze bijdrage zullen we een bijkomende bron toelichten die migranten, die in de loop van de zestiende eeuw Wuustwezel verlaten hebben om in Antwerpen hun geluk te gaan zoeken, kunnen thuisbrengen, namelijk de inschrijvingsregisters van leerlingen in een ambacht. De zestiende-eeuwse inschrijvingslijsten van Antwerpse ambachts*meesters* zijn meestal opgenomen in de rekenboeken van deze respectievelijke beroepsverenigingen en zijn te raadplegen in het Stadsarchief van Antwerpen (Felixarchief) en het OCMW-archief van Antwerpen. De zestiende-eeuwse inschrijvingslijsten van de meesters in de Antwerpse ambachten leveren echter weinig hapklare informatie over immigranten.[5] Het vereist daarom van familiehistorici zeer veel en geduldig zoekwerk om eventuele migranten in deze bronnen op te sporen. Toch duikt er vanuit onverwachte hoek hulp op. In het Rijksarchief van Antwerpen kunnen de inschrijvingslijsten van leerling-droogscheerders of lakenbereiders voor de periode 1536-1564 geraadpleegd worden.[6] Deze bron wordt door migratiehistorici en genealogen vaak over het hoofd gezien, omdat men ze niet zou verwachten in dit archief. Het is immers genoegzaam bekend dat alle Antwerpse ambachtsarchieven verzameld zouden zijn in het Antwerpse Felixarchief. Onderzoek van het archieffonds van de droogscheerders in het Felixarchief levert echter alleen het inschrijvingsregister van de leerling-droogscheerders uit de jaren 1539-1540 op.[7] De leerlingenlijsten in het Rijksarchief zijn echter een ongemeen rijke bron waarbij uit korte rubrieken met noteringen van leerling-droogscheerders ontzettend veel informatie gepuurd kan worden die interessant is voor genealogen. We komen te weten wie als leerling bij welke

---

[3] Voor een omschrijving van het begrip poorterschap en de meerwaarde van poortersboeken in genealogisch onderzoek, zie De Meester, J., 'De gebruiks- en meerwaarde van poortersboeken voor historici. Casus: Antwerpen in de zestiende eeuw', in: *Vlaamse Stam*, 43:3, 2007, pp. 276-288 en De Meester, J., 'De gebruiks- en meerwaarde van poortersboeken voor historici. Casus: Antwerpen in de zestiende eeuw (vervolg)', in: *Vlaamse Stam*, 43:4, 2007, pp. 317-331.

[4] Voor Wuustwezelnaars die poorter werden in Turnhout en Hoogstraten, zie: De Meester, J., 'Wuustwezelnaars in de Hoogstraatse en Turnhoutse poortersboeken uit het Ancien Régime', in: *Wesalia*, 10:2, 2009, pp. 9-17.

[5] Enkele voorbeelden van zestiende-eeuwse inschrijvingslijsten: **droogscheerders**: Stadsarchief Antwerpen (afgekort SAA), Fonds Gilden en Ambachten (afgekort GA) 4030 en 4888; **goud- en zilversmeden**: SAA, GA 4487; **blauwververs**: SAA, GA 4040bis; **camelotververs**: SAA, GA 4044; **buideldragers**: SAA, GA 4084 en 4085; **schoenmakers**: SAA, GA 4120; **kleermakers**: SAA, GA 4124; **timmerlieden**: SAA, GA 4342; **kordewagenkruiers**: SAA, GA 4140; **kuipers**: SAA, GA 4178 en 4183; **vleeshouwers**: SAA GA 4378; **schoolmeesters**: SAA GA 4550 en **meerseniers**: Archief OCMW Antwerpen, Godshuizen, 82-84.

[6] Rijksarchief van Antwerpen (RAA), Fonds Antwerpen, nr. 39.

[7] SAA, GA 4888, *Boeck van de lakenbereidersambacht*, niet gefolieerd.

meester was ingeschreven, hoelang de leertijd geduurd heeft, wanneer de leerling zijn knapenproef heeft afgelegd en vooral, indien we met een migrant te maken hebben, wat de herkomstplaats van de leerling was. In deze bijdrage zullen we alle Wuustwezelnaars en Loenhoutenaars vermelden die in de leerlingenlijsten van de Antwerpse droogscheerders voorkwamen. Maar eerst geven we een kleine toelichting geven over de activiteiten van het droogscheerdersambacht en het belang van deze beroepsgroep in de Antwerpse economie gedurende haar zogenaamde *Gouden Eeuw*.[8]

Droogscheerders in het zestiende-eeuwse Antwerpen

De middeleeuwse of vroegmoderne lakenindustrie kende verschillende onderbewerkingen, zoals het vollen, weven, verven, enz.... Het scheren of bereiden van het laken was één van de stappen die moesten ondernomen worden om van ruwe wollen lakens een afgewerkt product te maken. Samen met het lakenverven kunnen we het droogscheren beschouwen als de veredelingsindustrie binnen het geheel van de lakenindustrie. De bedoeling van het droogscheren was om de ongelijke haren van het ruwe laken op gelijke lengte af te snijden. Normaal gezien verliet het laken ongeschoren het atelier van de lakenwever en werd het zo in het handelsverkeer opgenomen. Het was de lakenhandelaar die het laken liet scheren door de lakenbereider of droogscheerder. De droogscheerders waren dus zelfstandige ambachtsmeesters aan wie het laken door de handelaar werd geleverd om te scheren. De *scheerwinkel* van de droogscheerder was steeds in de woning van de ambachtsman zelf ondergebracht. Het door de handelaar afgeleverd laken werd door de scheerder op een scheerdis gespreid en de haren werden door middel van kaarden tegen de draad opgeborsteld. Daarna werden de haren met een grote droogscheerderschaar gelijk afgeschoren. Deze bewerking werd enkele malen herhaald totdat de haren de vereiste lengte hadden gekregen. Bij de betere soorten laken werden ook de achterzijde behandeld. Volgens N.W. Posthumus was er een duidelijk verschil tussen droogscheerders en lakenbereiders. Waarschijnlijk was het de techniek van scheren die aan de basis van het verschil in naamgeving lag. De lakenbereiders moesten de lakens eerst nat maken en daarna scheren. De droogscheerders deden dit niet en hierop berust het onderscheid in naamgeving. In dit artikel zullen wij echter de droogscheerders en lakenbereiders als eenzelfde beroepsgroep beschouwen en de namen ook door elkaar gebruiken. De reden hiervoor is dat in Antwerpse stadsordonnanties steeds gesproken wordt over het ambacht van de droogscheerders en de lakenbereiders.[9]

Vertegenwoordigers van de Antwerpse droogscheerders werden voor het eerst in een officieel stedelijk document vermeld in een stadsordonnantie van 1386. We kunnen dus veronderstellen dat de droogscheerders als ambacht 'erkend' werden op het einde van de veertiende eeuw of ten laatste het begin van de vijftiende eeuw, weliswaar nog steeds als onderambacht van de overkoepelende Lakengilde. En hoewel de Antwerpse wolnijverheid op hun schouders van de droogscheerders steunde, duurde het tot in 1536 vooraleer het droogscheerdersambacht een juridisch onafhankelijke beroepsvereniging werd met een eigen bestuur. Dit juridisch zelfstandig statuut werd door de stedelijke overheid op 7 oktober 1536 bekrachtigd door het schenken van een

---

[8] De gegevens over de lakenbereiding in de Scheldestad en de Antwerpse droogscheerders zijn afkomstig uit De Meester, J.,'Hulp vanuit onverwachte hoek: de inschrijvingslijsten van de Antwerpse droogscheerders-leerlingen als genealogische bron, deel 1', in: *Vlaamse Stam*, 44: 3, 2008, pp. 233-261; Thijs, A.K.L., *Van "werkwinkel" tot "fabriek". De textielnijverheid te Antwerpen (einde 15de- begin 19de eeuw)*, Brussel, 1987 en Posthumus, N.W., *De geschiedenis van de Leidsche lakenindustrie*, 3 delen, 's-Gravenhage, 1939.

[9] In een geschil tussen de dekens van de droogscheerders en Jacob Haghen, een lakenhandelaar, wordt gesproken over de dekens *vanden Droechscheerders ende gereydersambacht*. Zie *Register van de dachvaerden*, d.d. 5 augustus 1470, uitgegeven in: Génard, P., *Antwerpsch Archievenblad*, 1e reeks, 20 (1883), pp. 227-230.

stichtingsordonnantie.[10] Het is dan ook niet toevallig dat de inschrijvingslijsten van de leerling-droogscheerders die wij hier zullen bespreken, aanvangen op het einde van 1536. In de stichtingsordonnantie werden de reglementen aangaande de werking van een ambacht vastgelegd. Het ambacht van de droogscheerders zou bestaan uit meesters, gezellen of knechten en leerlingen. De leerlingen moesten ingeschreven worden in een boek, mochten geen loon ontvangen en moesten een leertijd van tenminste 2 jaar ondergaan. Na de leertijd schoor de leerling een proef en kon hij, indien hij in deze proef geslaagd was én het zich financieel kon veroorloven, meester-droogscheerder worden. Vele leerlingen bleven na het einde van hun leertijd echter in loondienst van een meester werken als arbeider of vrije gezel.

Uit de stichtingsordonnantie van 1536 blijkt verder nog dat de droogscheerders niet over meer dan 1 scheerdis (scheertafel) mochten beschikken en dat een meester niet meer dan 10 gezellen in dienst mocht hebben. Werkten 2 meesters samen – dit wil zeggen, deelden zij winst en verlies – dan waren 20 werkkrachten toegelaten. Een meester mocht ook maar één leerling tegelijk opleiden. De sociale ongelijkheid was echter zeer groot binnen het ambacht en de verschillen tussen het aantal tewerkgestelde gezellen in de scheerwinkels waren enorm. Sommige werkwinkels waren heuse vennootschappen bestaande uit meesters met dezelfde familienaam zoals bijvoorbeeld Eggericx, Ort, Voerspol, Dresseler, ... Dit blijkt duidelijk ook uit de inschrijvingslijsten van de leerlingen. Onder druk van deze *fabrieken* besliste de stadsmagistraat in 1556 dat de bedrijfsgrootte opgevoerd mocht worden. Vanaf dat moment mocht een bedrijf 20 personen tewerkstellen. Uit de ledenlijst van het droogscheerdersambacht van 1540 blijkt hoe verscheidene werkwinkels of ateliers geleid werden door een vader in samenwerking met zijn zoon of zonen. Beschikte de meester over geen mannelijke

[10] De stichtingsordonnantie van de droogscheerders is terug te vinden in SAA, GA 4028: *Ordonnantie ende Privilegie Boeck Aengaende den Laecken bereyders ambachte deser stadt Antwerpen*, f° 1-20.

nakomelingen, of gingen die de andere weg op, dan vond hij soms in zijn schoonzoon de geschikte persoon om mee in de zaak te komen. Van de 49 leerlingen-droogscheerders die in het eerste halfjaar van 1540 hun beroepsopleiding aanvatten, waren er 8 meesterszonen.[11] Paradoxaal genoeg kunnen er toch maar weinig voorbeelden aangehaald worden van families die gedurende meerdere generaties het droogscheren bleven beoefenen. De beperking van de bedrijfsgrootte had onder meer tot gevolg dat vele droogscheerders tevens in de handel gingen. Een verder stadium in de ontwikkeling voltrok zich dan bij de volgende generatie: de kinderen van de ambachtslui wierpen zich volledig op de handel en lieten het droogscheren voor wat het was.

De handel in vreemd laken heeft reeds in de tweede helft van de veertiende eeuw een belangrijke verschuiving teweeg gebracht in de structuur van de Antwerpse lakennijverheid. In 1358 waren de droogscheerders in verhouding met de wolwevers toch nog zeer gering in aantal, hetgeen wijst op de relatieve onbelangrijkheid van de lakenbereiding in Antwerpen in die periode. Voor 1390 werd immers door de stad geordonneerd dat alleen maar laken mocht bereid worden dat in Antwerpen geweven was en dit met de bedoeling het Antwerps laken te beschermen. Naar het einde van de veertiende eeuw zag de Antwerpse overheid echter in dat het Antwerps laken geen grote toekomst had en werden de verbodsbepalingen opgeheven. De invoer van vreemde wollen stoffen leidde tot de geleidelijke opbloei van de lakenveredeling. Het droogscheerdersambacht werd steeds belangrijker in de Antwerpse economie. De latere ontwikkeling en opbloei van de Antwerpse veredelingsindustrie tijdens de vijftiende eeuw is hoofdzakelijk te danken aan het steeds verder doordringen van het Engelse laken op de Antwerpse jaarmarkten. Omstreeks het midden van de vijftiende eeuw was de veredeling van Engels laken al onmisbaar in het Antwerps economische leven en in de tweede helft van de vijftiende eeuw kende deze sector een gestage uitbreiding. Een deel van de groei kan verklaard worden door het feit dat enerzijds de Engelse veredelingsindustrie kwalitatief zeer weinig voorstelde, maar ere wie ere toekomt, dat anderzijds de Antwerpse droogscheerders overal in Europa gewaardeerd werden om hun hoge beroepskennis. Een andere reden waarom laken geschoren werd in Antwerpen, was het feit dat de metropool een typische markt- en distributiestad was. Kooplieden beslisten liever zelf wie hun lakens veredelde. De veredeling gebeurde dan onder het wakende oog van de lakenhandelaar en de kans dat fouten ter plaatse ontdekt en rechtgezet konden worden, was groter. Bovendien konden de kooplieden hun lakens laten bereiden overeenkomstig de voorkeur van de plaatsen waarheen de lakens geëxporteerd werden.

Het feit dat de lakenveredelingssector zo afhankelijk was geworden van de import van Engels laken, maakte deze industrietak tevens bijzonder kwetsbaar. Vanaf het einde van 1563 ging het tij voor de Antwerpse lakenveredelingsindustrie dan ook keren o.a. door de kaapvaart op de Noordzee en het Kanaal. Zodra de handel tussen Engeland terug hersteld was, kwamen de lakenbereiders weer handen tekort, maar in 1565 beslisten de Engelsen echter om hun lakens in eigen land te laten verven en scheren. De Antwerpse lakenbereidingsindustrie kreeg zware klappen en viel als het ware stil. Toch was de crisis die zich op het einde van 1568 inzette met Alva's embargo tegen de Engelsen, van een veel ernstigere aard. De onderbrekingen van de handelsbetrekkingen in 1563/1564 en 1568/1573 hebben tevens een belangrijke impuls gegeven voor de opkomst en de opbloei van de veredelingsindustrie in Duitse centra zoals Hamburg, Keulen, Wezel, Emden en Nürenberg. De crisis in de Antwerpse lakenindustrie bereikte haar hoogtepunt met de Val van Antwerpen. De overgave van Antwerpen aan Farnese (17-

[11] SAA, GA 4888, *Boeck van de lakenbereidersambacht* , f° 59 r°, f° 61 r°-62 v°.

08-1585) luidde trouwens voor de gehele Antwerpse economie een diepgaande crisis in. De grote uittocht van Antwerpenaars, en dus ook van droogscheerders, nam enorme proporties aan. Niet alleen arbeiders, maar ook grote ondernemers verlieten de stad. Zij namen zoveel mogelijk hun bedrijfsinstallaties mee en lieten zich zelfs vergezellen door hun personeel, zodat zij, eenmaal aangekomen in hun nieuwe woonplaats, meteen terug een bedrijf konden opstarten.

Samen met de meerseniers, de bakkers, de bontwerkers en de ververs vormden de droogscheerders de kwantitatief belangrijkste ambachten in Antwerpen in de zestiende eeuw. Enkele cijfers tonen aan dat het droogscheerdersambacht naar het einde van de zestiende eeuw en in de loop van de zeventiende eeuw aan belang inboette en bijna geheel verdween. In 1539 was er sprake van 450 meesters en ruim 900 gezellen bij de droogscheerders. In 1564 was er zelfs sprake van samen 1.600 meesters en gezellen. In 1578 en 1584 noteerde men 150 meesters en 300 gezellen, maar in 1592 waren er nog maar 80 meesters overgebleven. In 1600 was er nog sprake van 60 meesters (sommige bronnen beweren slechts 40) en 200 gezellen. Daarna liep het aantal drastisch terug: 40 à 60 meesters in 1699, 12 meesters en 18 gezellen in 1738 en tenslotte nog 9 meesters en 3 gezellen in 1798. Men tast echter volledig in het duister omtrent de vraag hoeveel dagen per jaar de droogscheerdersgezellen werk hadden. Hun aantal bestond immers voor een groot deel uit seizoensarbeiders die slechts gedurende de drukke periodes in ateliers in Antwerpen kwamen werken. En dit leidt ons automatisch naar de immigratie van droogscheerders.

De Droogscheerder.
Hijs wys, dit kleet bereit, Dat ewig niet verslyt .

De Mens, die tyd en vlyt besteed,
Maakt van het beesten haar Zyn kleed:
Soo kan hy't al, voor't vleer bereiden;
Was't dan niet al te slecht gedaan
Dat d'arme Ziel, in't oovergaan,
Gans naakt en bloot, van hier most scheiden.

Antwerpse droogscheerders in de zestiende eeuw en immigratie

De Antwerpse textielnijverheid in zijn geheel trok zeer veel immigranten aan in de loop van de zestiende eeuw. Uit de poortersboeken uit de periode 1533-1600 blijkt dat het droogscheerdersambacht in totaal 696 migranten aantrok die zich eveneens als Antwerps poorter lieten registreren.[12] De meeste immigrant-droogscheerders waren hoofdzakelijk afkomstig uit het oude hertogdom Brabant (en Mechelen). De huidige provincies Belgisch Limburg en Nederlands Limburg waren eveneens zeer goed vertegenwoordigd, net als de huidige Nederlandse provincie Gelderland en de huidige Duitse deelstaat Noord-Rijnland-Westfalen. Een geringere aantrekkingskracht ging uit naar de oude graafschappen Vlaanderen en Henegouwen. De Antwerpse droogscheerders-immigranten kwamen dus duidelijk uit noordelijke en oostelijke richting van de Scheldestad. De sterke ontwikkeling van de overlandse routes tussen Antwerpen en het Rijnland en de Noordelijke Nederlanden bood immers steeds meer inwoners van de gewesten ten oosten en ten noorden van Antwerpen de kans om vrij eenvoudig met de metropool in contact te komen. Het waren vooral de Keulsebaan, de landweg Aken-Antwerpen, de handelsweg Keulen-Roermond-Turnhout-Antwerpen, de weg Keulen-Xanten-Grave-'s Hertogenbosch-Bergen-op-Zoom-Antwerpen en de weg vanuit Kampen via Zwolle, Deventer, Zutphen, Arnhem en Nijmegen naar Grave die talrijke immigranten naar de Scheldestad voerden. Ook opvallend is dat er vele nieuwe droogscheerders afkomstig waren uit lakencentra in verval zoals bijvoorbeeld Brussel, Geel, Turnhout, Diest, Leuven, Aarschot, of Tienen.

Al hadden sommige immigranten reeds in hun geboorteplaats kennis kunnen maken met het droogscheren, toch ontvingen de meesten pas in de Scheldestad zelf hun opleiding. Dit blijkt uit het enorm aantal inschrijvingen in de leerlingenlijsten van de droogscheerders. We kunnen ons afvragen waarom deze mensen niet in hun eigen stad het ambacht hebben geleerd en daarna naar Antwerpen kwamen. We merken immers in de poortersboeken dat 40 % van de inwijkelingen uit een stad afkomstig was. Het antwoord ligt voor de hand. De Antwerpse bereidingstechniek werd als superieur beschouwd aan die van andere centra. Wegens het grote aantal zelfstandige droogscheerders dat in Antwerpen aan het werk was, was het bovendien gemakkelijker hier een meester te vinden die bereid was – tegen een niet al te hoge prijs – een leerling in zijn atelier op te nemen, dan in de óp het vlak van de lakennijverheid vaak in economische moeilijkheden verkerende geboortestad. Ieder jaar opnieuw, in het voorjaar en bij het begin van de herfst, wanneer het Engelse laken arriveerde, kwamen seizoenarbeiders massaal naar Antwerpen afgezakt voor de lakenbereiderijen en dit gedurende bijna de hele zestiende eeuw. Deze seizoensarbeiders waren in ieder geval geen ordinaire gelukszoekers, doch mensen met ervaring. Het is vrij waarschijnlijk dat de seizoensarbeiders voornamelijk uit die gewesten kwamen welke, blijkens de poorterslijsten, ook de meerderheid leverden van de kandidaten voor het meesterschap in het droogscheerdersambacht.

Ook uit Wuustwezel en Loenhout zakten migranten naar Antwerpen af om hun geluk te zoeken in de droogscheerderswereld. In de zestiende-eeuwse Antwerpse poortersboeken vinden we één droogscheerder terug die beweert afkomstig te zijn uit Wuustwezel, namelijk Peter Verbeke, zoon van Peter Verbeke. Hij legde op 5 maart 1557 de poorterseed af in Antwerpen met als opgave van beroep droogscheerder. Uit Loenhout kwamen twee lakenbereiders naar Antwerpen afgezakt. Reeds op 20 november 1534 werd Cornelis Lenaerts, zoon van Willem Lenaerts, als Antwerps poorter aanvaard. Hij werd gevolgd door Willem Lenaerts, eveneens zoon van Willem Lenaerts, die op 7

[12] SAA, Vierschaar, nrs. 142-153.

maart 1544 de Antwerpse poorterseed aflegde. Beiden, misschien waren zij wel broers, beweerden dat zij een opleiding als droogscheerder hadden voltooid. Vermits alle drie de inwijkelingen het Antwerps poorterschap kochten, mogen we er van uitgaan dat zij als ambachtsmeester aan de slag gingen in de Scheldestad. Het bezit van het poorterschap was immers een vereiste om als ambachtsmeester te mogen werken in Antwerpen. We merken in de Antwerpse ambachtsarchieven dat vaak alleen meesters het poorterschap kochten, omdat dit een zeer dure aangelegenheid was die voor gezellen en leerlingen financieel niet haalbaar was.

Net omdat het verwerven van het poorterschap een zeer dure aangelegenheid was, mogen we er van uitgaan dat de drie emigranten uit Wuustwezel en Loenhout zich permanent of toch zeker voor lange tijd in Antwerpen gevestigd hadden. De vraag is echter of zij rechtstreeks naar Antwerpen zijn getrokken of eerst naar een andere stad gemigreerd zijn geweest. Het fenomeen van stapsgewijze migratie, waarbij migranten vanop het platteland eerst naar een kleine stad verhuisden om een beroep aan te leren en daarna hun geluk gingen zoeken in een grote stad, was wijdverbreid in de late middeleeuwen en de vroegmoderne tijd. Als we de inschrijvingslijsten van de leerling-droogscheerders bekijken, zou dit in het geval van onze drie emigranten ook wel eens het geval kunnen zijn, misschien met uitzondering van Cornelis Lenaerts. Deze leerlinglijsten vangen aan op Kerstmis 1536 en de laatste inschrijving van een leerling gebeurde op 5 mei 1562. Tijdens deze periode vinden we de namen terug van maar liefst 2.184 leerlingen.[13] In de lijsten treffen we Peter Verbeke en Cornelis en Willem Lenaerts echter niet aan. Willem Lenaerts en Peter Verbeke hebben dus zeker het ambacht in een andere stad geleerd – bijvoorbeeld Turnhout, Geel of Lier – en zijn daarna verder naar Antwerpen getrokken om als droogscheerder te gaan werken. De kans dat Cornelis Lenaerts het beroep in de Scheldestad heeft geleerd bestaat wel, vermits hij zich reeds in 1534 als Antwerps poorter liet noteren, twee jaar vooraleer de leerlingenlijsten aanvingen.

Het is ook dezelfde Cornelis Lenaerts die waarschijnlijk als enige een geslaagde carrière heeft opgebouwd als droogscheerder in Antwerpen. In een overgeleverde lijst uit 1540-1541 waarin alle Antwerpse droogscheerdersateliers zijn genoteerd, vinden we immers ook ene *Cornelis Lenaerdts* terug die twee droogscheerdersgezellen tewerkstelde.[14] Maar ook uit de inschrijvingslijsten van de leerlingen blijkt dat Cornelis Lenaerts een succesvol droogscheerder is geworden. In de periode tussen 1537 en 1560 heeft hij vier leerjongens opgeleid, waarvan er drie hun leertijd van twee jaar tot een goed einde hebben gebracht en hun proef hebben geschoren. Wij geven hierbij de letterlijke weergave van de inschrijvingen van de leerlingen in de registers weer.

> Item den xv^{en} augusti [1537] ontfaen van Cornelis Leenart eene[n] leercnape geheeten Jan Parens
> heeft sijn proeve gescoren den xx^{en} augusti a° xxxix

> De[n] xiij^{en} dece[m]ber [1541] van Cornelis Lenarts alias van Loenhout een[en] leercnap gheheete[n] Cornelis Jan Beyartss van Wesel[15]
> ijs ghepasseert[16] op d[en] xviij dec[em]ber a° xliij

[13] De inschrijvingslijsten zijn reeds gedeeltelijk uitgegeven in De Meester, J., Hulp uit onverwachte hoek: de inschrijvingslijsten van de Antwerpse droogscheerders-leerlingen als genealogische bron, in: *Vlaamse Stam*, 44:3, 2008, pp. 233-261; 44:6, 2008, pp. 557-571; 45:4, 2009, pp. 373-391, 45:5, 2009, pp. 462-477; 46:3, 2010, pp. 203-224; 46:4, 2010, pp. 319-332; 46:7, 2010, pp. 505-528 en 47:1, 2011, pp. 42-46.
[14] SAA, GA 4888, f° 4 v°.
[15] Niet genoteerd in de poortersboeken.

Item ontf[anghen] den xx^{en} etc [1545] van Cornelis de Lenart een leercnap geheeten Jan Cornelis va[n] Loenhout
gepasseert

Item den 30^{en} april [1560] ontfaen van Cornelis Lenaerts eenen lercnaepe genaempt Roberecht Huevelmans uwyt dlant van Gulck[17]

De namen en herkomstplaatsen van de leerlingen die in het atelier van Cornelis Lenaerts werden opgeleid, wijzen ons op een fenomeen dat typisch was en is aan migratiebewegingen, namelijk het bestaan van kettingmigratie of volgmigratie. De idee hierachter is dat migranten geneigd zijn anderen te volgen naar plaatsen waarvan zij weten dat hun voorgangers er positieve ervaringen hebben gehad. Kettingmigratie is dus een proces waarbij migranten voorgangers die zij rechtstreeks of onrechtstreeks kenden, volgden naar hun nieuwe plaats van bestemming.[18] In het geval van de leerlingen van Cornelis Lenaerts merken we dat twee van zijn vier leerlingen inderdaad afkomstig waren uit respectievelijk Loenhout en Wuustwezel en dat zij waarschijnlijk op de hoogte waren van het feit dat Lenaerts een droogscheerdersatelier in Antwerpen had waar zij als leerling aan de slag konden en het vak konden leren. Beiden hebben ook hun opleiding afgerond, maar zijn niet als meester-droogscheerder blijven werken in Antwerpen, omdat zij zich niet als Antwerps poorter hebben laten registeren. Misschien zijn ze als gezel af arbeider blijven werken in de Scheldestad, zijn ze naar een andere stad verhuisd waar aan lakenbereiding gedaan werd of ... zijn zij terug naar hun herkomstplaats gekeerd. Dit laatste lijkt zeer onwaarschijnlijk, vermits zij toch fors geïnvesteerd hebben in het aanleren van een beroep dat in Wuustwezel of Loenhout niet uitgeoefend werd.

Een verder onderzoek van de leerlingenlijsten leert ons dat er nog twee andere jongelingen uit Loenhout en Wuustwezel naar de Antwerpen zijn afgezakt om het beroep van droogscheerder of lakenbereider te gaan leren.

Item den 4^{en} meye [1554] ontf[angen] va[n] Joos Meylaert een[en] leercnaep ghenae[m]pt Cornelis Nys va[n] Loenhout

Item adj 24 septemb[er] [1559] van Adriaen van Wergen een[en] leercnaep ghenaemt Hans Verhart van Woestwessel
den 15^{en} november 1561 gepassert

Cornelis Nys uit Loenhout ging aan de slag bij een droogscheerder die afkomstig was uit Eksaarde, terwijl Hans Verhart uit Wuustwezel in de leer ging bij een lakenbereider die geboren en getogen was in de Scheldestad. Beiden hebben ook succesvol hun leertijd afgerond. In de marge van de inschrijving van Cornelys Nys staat immers genoteerd dat hij zijn proef succesvol heeft afgelegd, maar dat hij in de loop van zijn leertijd in ongenade gevallen is bij zijn leermeester. Hij is immers op 12 september 1556 overgeplaatst naar een andere meester.[19] Geen van beiden zijn echter poorter

---

[16] *Passeren* betekent slagen in de opgelegde proef.
[17] Afkomstig uit het hertogdom Gulik, een Duits vorstendom.
[18] Zie De Meester, J., 'Informatiestromen en kettingmigratie in de migratiebewegingen naar het zestiende-eeuwse Antwerpen', in: *Noordbrabants Historisch Jaarboek* (Handelingen van het XVe colloquium 'De Brabantse Stad', Mobiliteit en integratie. De Brabantse steden en migratie, Antwerpen, 17 en 18 oktober 2008). 26, 2009, pp. 22-43.
[19] In de marge staat genoteerd 'adj 12 september overgeset op Cornelis Let a° 56 gepassert adj 8 may a 57'.

geworden van Antwerpen en we zijn het spoor van deze twee personen ook in de ambachtsarchieven kwijtgeraakt.

We kunnen concluderen dat het voor genealogen dus wel eens nuttig kan zijn om een keer naar andere bronnen te kijken dan de voor de hand liggende bronnen zoals bijvoorbeeld poortersboeken of parochieregisters om emigranten of 'verdwenen' familieleden op te sporen. Bronnen zoals ambachtsarchieven kunnen blijkbaar eveneens nuttige informatie opleveren. Niet alleen genealogen, maar ook voor mensen die zich bezighouden met het schrijven van plaatselijke geschiedenis in het algemeen, kunnen in deze archieven misschien inspiratie opdoen en gegevens vinden over bijvoorbeeld verdwenen woonkernen, zoals *misschien* uit onderstaand voorbeeld mag blijken.

> Item den 16^{en} janeuary [1561] nempt aen Balten Bachgracht eenen lercnaepe genaempt Gerart van **Marum uwyt de Kempen**
> gepasseert den 18$^{e[n]}$ januarij 1563

Erfgoeddag 2011: 'Armoe troef'

Op 1 mei 2011 organiseert de Cultuurraad van Wuustwezel in samenwerking met enkele erfgoedverenigingen de jaarlijkse Erfgoeddag. Dit jaar is het thema van de Erfgoeddag **'Armoe troef'**. Wesalia II is één van de partners die samen met de Cultuurraad instaat voor de organisatie van dit landelijke evenement.

Dit jaar wordt Erfgoeddag georganiseerd op 1 mei. Vermits deze dag voor de inwoners van Deureind elk jaar een hoogdag is met de kinderzegening in de kapel van Deureind en een hapje en een drankje in de dorpsherberg, hebben wij er voor gekozen om nauw samen te werken met de Sint-Willibrordusvrienden van Deureind. De erfgoeddag zal dan ook ten dele georganiseerd worden rond de kapel van Deureind en de dorpsherberg aldaar. Een andere locatie waar de Erfgoeddag zal doorgaan is het 'Volkskundemuseum Jan Augustijns', op wandel- en fietsafstand van Deureind.

Het 'Volkskundemuseum' zal een tentoonstelling organiseren rond 'Leven en voedsel in arme tijden' en ook diverse oude beroepen zullen getoond worden. NSB en De Vlegels zullen ter plekke werken rond armoede vroeger en nu. Wesalia II zal de dorpsherberg opsmukken met een fototentoonstelling rond 'armoede'. Op beide locaties zal gezorgd worden voor oude kinderanimatie en zullen diverse dansgroepen in traditionele klederdracht het beste van zichzelf geven. Er wordt tevens een zoektocht georganiseerd voor de kleinsten, waarbij de oplossingen in beide locatie gezocht moeten worden.

Wesalia II nodigt iedereen van harte uit op deze feestelijke gebeurtenis en doet eveneens een oproep aan haar leden om een handje toe te steken met het opstellen en afbreken van de fototentoonstelling.

Wie niets doet, doet niets verkeerd.

door Walter Liégeois

Onlangs nam ik het boek van Staf Goris, *Nog mannen van Wezel* uit het boekenrek om me te verdiepen in de geschiedenis van Gooreind.[20] Bij het lezen van het verhaal over Jan Bosschaerts kwam ik tot de vaststelling dat sommige gegevens in Goris' verhaal niet juist zijn. In het cursief weergegeven staat het gedeelte van de tekst van Staf Goris die vele fouten bevat. Onderaan deze bijdrage geef ik de juiste gegevens die door mij opgezocht werden.

Ziehier wat Staf Goris schreef:

JAN BOSSCHAERTS
Iemand van buiten 't dorp op 't hof

Wie is de nieuwe kastelein op het kasteel van Jaak Koch ? Een vreemde uit de Antwerpse Polder: Arnold Van de Put.
Een Peterman van geboorte, 27 oktober 1805. Op 12 oktober 1849 trouwde hij met een dollie van Stabroek:
Anna Cornelia Mees, geboren op 11-10-1827. Hoe zijn die hier op 't Gooreind aangewaaid ? Ze zeggen...
Een polderboer, die er goed dik in zat. Zeker tien paarden, negentig runderen en een stouw verkens, groot en klein,
misschien wel honderd. In een ferme boerderij, vlak achter de dijk van de Schelde. Nog uit wraak voor de rammeling van 1830 zeker, hadden nou de Hollanders die dijk doorgestoken. Al de beesten verzopen, huisraad en heel de santeboetiek weggespoeld.
't Gebeurde een vroege wintermorgen en de baas-zelf voor zaken op de baan. Met de koppel voor de lange wagen met een vracht tarwe naar de stad. Bij de terugreis hoort het Arnold onderweg vertellen en dichter bij stelt hij een jachtige vlucht vast van mensen en miserie. Eindelijk dringt een grijze schemer door 't zwarte zwerk en tussen de grauwe en de blauwe, kijkt hij star en verdwaasd over het verdoemde watergezwel.
Ginder nog de vorst van 't dak met de blootmagere schouw, verlegen. Voor het overige alles om zeep. Armoe sta bij.
En ons Nel ? En de klein mannen ? Ontsnapt, maar ze hebben benen moeten zetten.
Jaak Koch, een groot-grondbezitter op 't Gooreind en meester van een dot poen, pakte het uitgeklede boerke binnen als kastelein. Natuurlijk sloot deze milde Engelsman het vrouwtje niet uit, noch de kinderen: Zander, Staf en Lies. 't Was er goed van eten en drinken, maar een stuiver meer bij in 't bakje, zou toch geen kwaad kunnen.
Zo dachten Nol en Nel. En dat kwam in kruiken en kannen.

In die tijd waren de in- en uitgangswegen van stad en dorp nog afgesloten met slagbomen. Barrières of barelen. Natuurlijk ook in dienst te Gooreind. Dwars over de Bredabaan, een boogscheut voorbij de Rosse. (d'Hondt)
Geen doortocht met vrachtvervoer zonder bareelgeld af te djokken aan de wachter. Bij openbare verpachting werd deze officiële instelling aan de man gebracht. Deze keer dopte Arnold Van de Put op het hoogste bod.
Nelleke inkasseerde voortaan de tol, tapte pintjes en kort nat "In den Barrière", terwijl Nol die vaste job bij de heer niet liet schieten.

Een ongeluk komt nooit alleen. Dat is geen evangelie, maar 't kan soms toch lelijk doen. Beslist bij onze Stabroekse drenkeling. Een zwoele zomeravond trapt Arnoldus bibberend in de keuken thuis, zijn gezicht askleurig en de ogen flets. Gauw een kom kokende, zute melk met een scheut cognac en... recht in het bed, goed warm

[20] Goris, S., *Nog mannen van Wezel*, Antwerpen, 1966.

ondergestopt.Nog rijgelde hij over heel zijn lijf. De kou, körts... Acht dagen later opgevouwen. Tyfus.
Anna, Cornelia alleen voor 't boeltje met haar drie kinderen en de affaire. Erger nog. De kelk was nog niet leeg.

Korts nadatum afgelopen met de direkte vervoersbelasting, de barrières afgeschaft en Nelleke op droog zaad.
Maar, daar kunt ge nog een schone spreuk bij te pas brengen. God straft niet of hij zalft. Eens te meer zou die menslievende Cresus, Jaak Koch de Gooreind, de reddende engel zijn en de uiteindelijke, gunstige oplossing brengen. De definitieve, althans op materieel vlak.

Wat is er nu mis met die tekst:

1. De dijkbreuk te Stabroek in 1830 is correct maar het is de boerderij van **Petrus Mees**, afkomstig uit Lillo, die onder water stond. Petrus was de **vader** van Anna Cornelia Mees (Nel).

2. Staf Goris schrijft dat Arnold Van de Put onderweg hoort vertellen dat de mensen op de vlucht zijn voor het stijgende water en hij zich afvraagt hoe het met Nel en zijn klein mannen zal zijn. Fout hier is dat in 1830 Arnold Van de Put 25 jaar was en Anna (Nel) Mees 3 jaar. Zij is geboren op 11-10-1827 te Stabroek. Op 3-jarige leeftijd al klein mannen ?

3. Jaak Koch ontfermt zich over het boerke. In 1830 is er nog geen sprake van Koch in Gooreind. Jaak Koch komt zich pas in 1845 in Gooreind vestigen. Het zijn **Petrus Mees** en zijn vrouw Elisabeth Eysackers die in 1846 in een woning van Jaak Koch komen wonen. (bevolkingsregister 1847-1856). Zij stonden voorheen ingeschreven in Kapellen.

4. Jaak Koch was **geen** Engelsman. Hij werd geboren te Amsterdam uit Belgische ouders. Zijn vader werd geboren te Antwerpen (1786), zijn moeder te Boechout (1789).

5. Arnold Van de Put, geboren te Leuven, werd pas in 1849 ingeschreven in het bevolkingsregister komende van St.-Gillis Brabant. Hij huwde op 12-12-1849 in Wuustwezel met Anna Cornelia Mees.

Jan Bosschaerts (1866-1938), gehuwd met Elisa Van de Put, was de schoonzoon van Anna Mees en Arnold Van de Put.

Wordt vervolgd...

Verslag Algemene Ledenvergadering van 13 oktober 2010

Op 13 oktober 2010 heeft Wesalia II haar jaarlijkse Algemene Ledenvergadering georganiseerd. Net zoals vorig jaar hebben wij er ook dit jaar voor gekozen om de vergadering op te splitsen in twee delen: een lezing en de eigenlijke algemene vergadering. De lezing was toegankelijk voor iedere belangstellende, de algemene vergadering was alleen toegankelijk voor de leden.

Het eerste deel van de bijeenkomst werd opgesmukt door historicus Jan Huijbrechts en Ron Van Dijck. Jan Huibrechts bracht het spannende verhaal van de 'Slag bij Hoogstraten'. Deze vond plaats van 11 tot en met 14 januari 1814 toen een Pruisisch-Russisch legerkorps onder leiding van generaal von Bülow de aanval op Antwerpen en de Zuidelijke Nederlanden inzette. Jan Huijbrechts deed het boeiende verhaal over de zware gevechten in Hoogstraten en de omliggende dorpen Wuustwezel, Loenhout, Meer, Minderhout, Wortel, Rijkevorsel, Brecht, Westmalle en Oostmalle. Ron Van Dijck deed ons helemaal teruggaan in de tijd door als soldaat van Napoleon te verschijnen. Hij gaf ons hierbij een voorproefje van wat we mogen verwachten als hij met vele collega's komt afgezakt naar Wuustwezel op 20 maart 2011 om aan het Huis van het Kind een tentenkamp op te bouwen.

Twee soldaten van Napoleon. Foto Walter Liégeois

Een 45-tal mensen woonden de lezing bij. Na de lezing bleven een 20-tal leden van Wesalia om de Algemene vergadering bij te wonen. Daarin werden de verschillende projecten toegelicht die het afgelopen werkjaar waren uitgevoerd en werd vooruitgekeken naar de projecten van het volgende jaar. De vergadering werd afgesloten met de bevestiging van het huidige bestuur. Het bestuur dankt iedereen voor zijn komst en is blij met de positieve reacties na de vergadering. Voor ons een teken dat we op dezelfde weg mogen blijven voortgaan.

Heemkundige kring WESALA II

Lid worden van de heemkundige kring WESALIA II.
Gewoon lid 10 euro.
Steunend lid 15 euro.
Erelid 25 euro.
(leden van buiten Wuustwezel betalen 5 euro extra verzendingskosten)

Lid worden kan door het verschuldigde bedrag te storten op
Rekening BE96 9790 1854 3505
t.v.v. Heemkundige Kring Wesalia II
p.a. Nieuwmoersesteenweg 55
2990 Wuustwezel.

Bezoek onze website:
www.heemkundewuustwezel.be

Contact adres:
Heemkundige kring WESALIA II
Gasthuisdreef 6 c
2990 Wuustwezel
tel: 03/663.57.03.
e mail: heemkunde.wuustwezel@belgacom.net
wesalia2@belgacom.net

Bestuursleden:	
Erevoorzitter:	**Jos Ansoms, Burgemeester.**
Afgevaardigde gemeente:	**Mai Van Thillo, Schepen.**
Voorzitter:	**Jan De Meester.**
Secretaris:	**vacant**
Ondervoorzitter:	**Harry Smeulders**
Penningmeester:	**Lode Rombouts.**
Bestuursleden:	**Stan Dirven.**
	Augusta Vorlat – Dingemans.
	Jan Koyen.
	Jan Simons.
Werkgroepen:	**documentatiecentrum**
	erfgoedprojecten

openingsuren documentatiecentrum

dinsdag*- en donderdagnamiddag: van 13.30 uur tot 17.00 uur
donderdagavond van zeven uur tot 19.00 uur tot 21.30 uur
***niet in juli en augustus**